ناول
دوباورځو کې
مینه
محمد احسان علي شفيق
دوباورځو کې مینه
ناول
محمد احسان علي شفيق
Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د وبا ورځو کې مینه

(ناول)

لیکوال: محمد احسان علي شفیق

کتاب پېژندنه

د کتاب نوم:	د وبا ورځو کې مینه
لیکوال:	محمداحسان علي شفیق
اړیکې:	۰۰۹۳۷۷۰۸۵۹۰۴۷
بر ېښنالیک:	shafiqmihsan@gmail.com
خپرندوی:	شهباز خپرندویه ټولنه- جلال آباد
کمپوز:	خپله لیکوال
ډیزاین:	حزب الله شهباز ساپی
چاپ وار:	لومړی
چاپ شمېر:	(1100)
چاپ کال:	1399لمریز کال

د ترلاسه کولو پتې:

ارمان کتاب پلورنځی، ارزان قیمت کابل/ عتیق الله کتاب پلورنځی، لوګر
جدید اسلامي کتاب خانه، رڼا کتابخانه، ژوندون کتابخانه : خوست
یونېورسټي بُک ایجنسي، خېبر بازار پېښور
پښتو اکېډمي بُک شاپ، پېښور یونېورسټي: 03120094940
ثاقب پبلشرز، رحمت مارکېټ، عقب قصه خوانی، پېښور
فقیر بک ایجنسي، قصه خوانی پېښور03469745863:
ژوند کتابپلورنځی : بي بي حوا عالي لېسې ته مخامخ
روغانیوال خپرندویه ټولنه؛ اسحاقزی مارکیټ، لاندېنی پوړ، جلال آباد ښار، افغانستان. اړیکشمېرې:
0772994040 - 0787830302
شهباز خپرندویه ټولنه، بي بي حوا لېسې تر څنګ، حاجي زمان کوڅه، حاجي عظیم مارکېټ جلال اباد ښار
0797920008 /0776920008 /0787886816

د چاپ حقوق له خپرندویه ټولنې سره خوندي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

د تکړه انګرېزي لیکوال، جارج آروېل نوښتګرو لیکلو او د بي بي سي
تلوېزیون او راډیو، د پښتو برخې تکړه ژورنالېستې آمان الله عطا ته!

ترون

د نقیب وزیري په نوم، چې یو ښه دوست دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا تضاد ...

خدای پاک په قرانکریم کې فرمايي:
فَاِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا. (الم نشرح ـ پنځم آیت)
ژباړه: نو بېشکه، له سختی سره آساني شته.

د همدې خبرې په تعقیب، هر څه تضادونه او مخالف لوری لري. دا کیسه هم همدا ډول ده، د دې کیسې مرکزي کرکټر او ځینې فرعي کرکټرونه کله، کله د کیسې په جریان کې له داسې شیانو سره مخ کېږي او یا پخپله ځان ورسره مخ کوي، چې له روانو حالاتو سره ببخي مناسب نه وي او په بله وینا، ببخي د طبیعت له حاکم وخته د بغاوت او سرکشۍ په معنا دي.

خواږه او ترخه د ژوند دوه مختلف اړخونه دي او په وخت، وخت خپل ځانځرګندونه کوي؛ خو په یوه وخت د دواړو ځرګندېدنه؛ په زړه پورې، کمسارې او حیرانوونکې ده.

د دې لیکنې د تسمیې وجه هم همدا ده.

کله مې چې د شوروي سره ښکېلاک په اړه ولیدل، واورېدل او ولوستل؛ نو فکر مې وکړ، چې دا داسې پېښې دي، چې لیکل باید په وشي. زه ډېری وخت د جدي مسایلو په اړه د پرېکړې په مهال له ډېر احتیاط نه کار اخلم او یا ببخي بې تفاوته پاتې کېږم.

کېدی شي د دې لیکنې ځینې برخې داسې درته وښکارېږي، چې د یوه ژورنالېست او بې تفاوته قلم په نوکه لیکل شوې وي.

ما چې دا لیکل کول؛ نو دا خبره مې د قلم په پمپ کې پېچکاري کړې وه، چې افغانستان د تیوریو وطن دی او توطیې په ځوځو کې د اور په ډول پکې خپرېږي؛ نو ځکه زه ډېر محتاط پاتې شوی یم. دا یوه تاریخي لیکنه ده او په دې ډول لیکنو کې باید حقیقت رانغښتل شوی وي، ګوندي، مذهبي او قومي تلنې باید له میانه وویستل شي، فقط لیکل وشي او لوستونکی د قاضي په ډول راوړاندې شي؛ خو تر ټولو مهمه دا ده، چې مذهبي ارزښتونه باید تر پښو لاندې نه شي؛ ځکه چې په همدې آساس مور وګړي ببلوو او وګړي مور ببلوي.

دا زما د داستاني لیکنو د لومړی شمېر لیکنو څخه یوه ده؛ خو تر ټولو لومړی هغه ده چې چاپ کېږي. ما د ښوونځي له وختونو فکر کاوه چې د کیسو د چاپ لپاره مې هلې ځلې پیل کړې دي؛ خو ورځې د هغو خلکو په څېر وې، چې بې وفا دي. وخت به تل زما سترګې راپټولې؛ خو وروسته زه د هغه په غولونې وپوهېدم او د داسې یو چا په ډول مې د ځان د راڅرګندولو هڅه وکړه، چې د یوه منظم مهال وېش په آساس په خپلو کارونو پسې ځغلي او کیسه لیکنه مې له هغو هدفونو غوره کړه، چې په ژوند کې مې لرل او اولیت مې ورکړی وو.

زه تل غواړم د ښو شیانو د لیکلو هڅه وکړم. نه پوهېږم، زما لیکل به څومره ښه وي؛ خو زه یې تل د ښو لیکلو هڅه کووم.

زه له خپلو لیکلو سره هغه ډول مینه لرم، لکه یو پلار یې چې له خپلې لور سره لري.

دا کیسه له زړه لیکل شوې ده او د خدای (ج) په رضا به زړونو ته کښته کېږي.

د طبیعت د هغه دود په اساس (چې لومړني شیان خامخا ستونزې لري.) زما دا لیکنه به هم ستونزې ولري؛ خو تاسو هغو ستونزو ته د یوه پاخه نقاد په سترګه مه ګورئ، بلکې د یوه ښه مشوره ورکوونکي په ډول هغه وګورئ!

خپلې ښې مشورې مو مه سپموئ او له دې نیمګړي انسان (ما) سره مرسته وکړئ، تر څو راتلونکې لیکنې اصلاح کړم.

په اخره کې له ښاغلي مبارک شاه داوودزي او کمال اوبرنګ حیدري نه مننه کووم، چې د کتاب له چاپ وړاندې یې نېکې مشورې راکړې وې.

ځینې خلک به زما له مرګه وروسته
زما په شعر باندې وايي ایرادونه
ښايي ځینې په دې پوه شي، چې په خوله مې
ظالمانو لګولي وو مُهرونه
(سلیمان لایق)

محمد احسان علي شفيق
د ننګرهار پوهنتون مرکزي لیلیه، B بلاک

(c) ketabton.com: The Digital Library

مور ته مې ووایئ !

ډېره حیرانوونکې ده چې ووایم، هغه څنګه په ډارونکې بڼه خپله ژبه رااېستلې وه او سترګې یې سپینې اوښتې وې. ښنې یې په هوا کې زنګېدې او څېره یې سپینه ګرځېدلې وه. هغلته مرګ سخت نه وو؛ خو د نوعیت په اړه یې فکر تر ټولو ځورونکی وو. ما په ډېره سړه سینه او آرامو مغزو د ایتماتوف راځړند جسد ته لیدل؛ هغه د ډېر جبر او فشار کیسه کوله.

افغان ملګري وویل: دغه یو ساعت مخکې هغلته په یوه ګوښه کې ناست وو.

ما وویل: مړی راکښته کړئ او له تشنابه یې راوباسئ!

عسکرو له تیرانو پړی راخلاصاوه، زه راوواوتم. د پېښې په اړه مې فکر کاوه؛ څنګه یو ځوان سرتېری له هغو ټولو هیلو سره، چې لري یې ځان راوځړوي؟ خو په عین حال کې مې فکر کاوه چې دا یوه معقوله او په ځای پرېکړه وه. په دغه ځورونکې جغرافیه کې د هرې ځورونکې شېې په پرتله مرګ ډېر آسان وو؛ خو څنګه مور منلې وی چې دا یوه ځان وژنه ده؟

پوسته کې یوه وژونکې خاموشي مسلطه وه. خپلې کوټې ته لاړم، کېناستم او فکر مې په کار واچاوه. ډېر احتمال د دې دی چې افغان ملګرو دې هغه وژلی وي؛ خو هیڅکله ما د خپلو عسکرو داسې سلوک نه وو لیدلی چې له یو بل سره یې د کرکې بڼه لرله. ما د ده په وړاندې د یوه لوی مسوولیت احساس کاوه او هره شېبه د حقیقت د میندلو په لټه وم.

خپل عسکر مې راوغوښتل او ومې پوښتل: وروستی وار ایتماتوف چا او چېرته ولید؟

افغان ملګري(فکرکووم نوم یې حبیب وو.) وویل: د موټر ټایر ته یې تکیه وهلې وه، ما د ورنږدې کېدو هڅه ونکړه... شوروي ملګري، الکسي یې خبره وررېږې کړه او ویې ویل: صاحبه فکر کووم له پرون راهیسې په یو څه پسې ګرځېده. ټولو ملګرو ته معلومه ده چې له هغه نه پوښتل؛ د وخت ضایع کول دي؛ نو ځکه ما هم ونه پوښت او فکر کووم له ما نه به وروسته هیڅ هم نه وي لیدلی؛ هر کله چې هغه تشناب ته ننوت، ما ولید.

ما وویل: ښه، ښه څو بجې دې ولید؟

ــ صاحبه نهه بجې به وې.

ــ یعنې یو ساعت وړاندې. له هغه سره څه شی وو؟

ــ نه، تش لاس وو.

ما وویل: سمه ده، لاړ شئ؛ خو هر څه ته فکر کوئ! جدي.

له تشریفاتو وروسته ووتل. ما فکر کاوه او تقریباً دغې پرېکړې ته نږدې شوی وم چې ووایم (ایتماتوف ملګري پخپله ځان وژلی.) هغه یو آروایي ناروغ وو او مور ټولو د ده دغه ستونزه درک کوله. له هیچا سره د قانوني خبرو د باندې نه ووت. ټولو عسکرو په (قانوني) باله. د دغه نوم په اورېدو به له ځان سره وډونګېد؛ خو کوم عکس العمل به یې نه ښود. هیچا هم د ده په شونډو مسکا نه وه لیدلې، تل به یې شونډې چاودې او تندی ګونځې وو. آروایي ناآرامي تر وروستې بریده رالاندې کړې وو. د ۱۹۸۶ په ژمي کې(چې یو کرکجن موسم وو او سړې ته یې ډارونکې خیالونه په ذهن کې ورګرځول.) مور ټولو ولیدل چې هغه ځان ته د پوستې د یواځینې حمام په تیرانو کې پړی راځړند کړی وو او ساه یې بنده کړې وه.

زمور په ټولو عسکرو دغې پېښې یوه ډېره بده آغېزه وکړه؛ خو تر ټولو زیات چې څوک آغېزمن شو، هغه الکسي وو. ما هغه څاره، هر کله یې چې د ایتماتوف راځړند جسد او راوتلې ژبه ولیده؛ څېره یې سپینه واوښته او یوه مړي ته ورته شوه. له هغې ورځې وروسته مې ځانګړی پام په ساته او له کلکې څارنې لاندې مې نیولی وو.

مور ماښام مهال د ایتماتوف ملګري بستره ولټوله، هغه یو وصیت لیک لیکلی وو او بیا یې له بالښت لاندې ایښی وو، هغه فقط دومره لیکلي وو: (لطفاً مور ته مې ووایئ چې د یوه آتل په توګه مړ شو.)

دا ډېره دردوونکې وه. مور په افغانستان کې داسې ډېرې پېښې لرلې؛ باید ووایم چې په افغانستان کې هر څلورم وژل کېدونکی شوروي د دښمن له لوري نه؛ بلکې خپل منځي ډول وژل کېده. ما مخکې هم وویل چې ځوانکی ایتماتوف له قانوني او عسکري خبرو د باندې نه ووت.

یوه ورځ چې مور ستړي وو، هغه وپوښتلم: مور له چا سره جګړه کوو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه لږه شېبه غلی وم او بیا مې ویلي وو: موږ د هغه چا خلاف جګړه کوو چې د لوېې شوروي خلاف جنګېږي او انقلاب ته ګواښ پېښوي.

هغه ویلي وو: نو انقلاب ته څوک ګواښ پېښوي؟ آیا دا هغه افغانان نه دي چې موږ یې څنګ تر څنګ د دوی د ساتنې او ښېګڼې لپاره جنګېږو؟ په کوم اساس موږ کولای شو هغوی سره بېل کړو؟

هغه رېښتیا ویل؛ موږ څنګه کولای شول اوره او مالګه جلا کړو؟ هر وخت به مو ګوتې په ماشو وې. موږ نه پوهېدو چې څوک موږ ته خطره پېښولی شي، موږ نه پوهېدو چې څوک زموږ ملګري دي؟ یواځې مو د خړو درېشیو او پټکیو په اساس نه شول سره بېلولی، کنه له موږ نه خو کرکه د ټولو په سترګو کې برېښېده. ما د هغه د پوښتنې په ځواب کې ویلي وو: هر وخت ګوته په ماشه نیسه! هر کله دې چې له چا کرکه احساس کړه او وپوهېدې چې د څه (بدو) پلان لري؛ نو مخکې له دې چې څه درپېښ کړي، اوسپنیزه مرمۍ یې له سینې وروباسه او وروښیه چې د شوروۍ مور شودې مې رودلې دي او هیڅکله چا ته سر نه ټیټوم... خو اوس موږ ایتماتوف نه لاره.

راځه، راتلونکی بدل کړو!

آپرېل، خوږه هوا؛ خو موږ د جګړې بوی سږمو ته تېراوه او د بارودو لوګي مو تنفس کول. موږ قندهار ښار ته څېرمه په یوه وړه پوسته کې خپل لومړنی افغاني پسرلی لمانځه. تر دې وړاندې چې افغانستان ته راشو؛ فکر مو کاوه چې د دغه هیواد ښنې درې، پراخ ډاګونه او لوړ غرونه به راته د مینې او ورورګلوۍ غېږ پرانېزي؛ خو داسې نه وه، دغو ټولو شیانو موږ ته په کرکه کتل او په تحقیرووونکې بڼه یې په موږ پسې چغې وهلې: (زموږ له هیواد نه ووځئ!) موږ غوږونه کېنول او هڅو ته مو دوام ورکاوه، چې د جګړې بڼه یې لرله؛ سخته او ښکاره.

د همدغه آپرېل په منځ کې په یوه واړه کلي کې عملیات پلان شول. آشرارو دولت ته سرخوږی پېښاوه او بیا به د همدغه کلي په کورونو کې پټ شول. په قوي ګومان دوی د همدې کلي اوسېدونکي وو. موږ عملیات د شپې پلان کړل او سمدستي په دوو زغره والو ګاډو او دوو ټانګونو کې د کلي په لور وخوځېدو. موږ د دغه ښار جنوب لوري ته تلو. له ښار نه وژونکې چوپتیا غېږه راچاپېره کړې وه او د ګونډ حاکمیت براعلی چغې وهلې. دا تاریخي ښار(چې د ډېری افغان شاهانو ټاټوبی یاد شوی.) اوس د جګړې لمبو رانغښتی وو او د دغه ښار تیاره آسمان د نورو کېدونکو پېښو لیدونکی وو. آن له افغاني اسمانه هم د جبر او ظلم بوی راته. هر څه روحانیت ته عقیدت درلود او دا ټولنه په یوه بې بنیاده روحانیت او منځ تشو نظریو ولاړه وه.

غوښتل مې په دې بې پایه تیاره کې چغه کړم چې اې تاریخي ښاره او د برم کلاګانو! خپله آرته غېږه راټوله کړئ او موږ ته د آرامۍ او سکون یو خوب راکړئ؛ خو وېرېدم، هسې نه چې زما چغو ته غوږ ونه نیسي او راته ووایي چې ته د دې ځېږې خاورې لیاقت نه لرې! ما هره شېبه دوه سترګې خلاصې او ګوته په ماشه ساتله؛ ځکه په دې خاوره کې هر وخت د هر څه د پېښېدو امکان وو...

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورو، ورو د شپې په لکۍ پسې ترلی لمر د قندهار ختيځ ته راپورته کېده، سپېدې چاودلې او موږ خپل منزل ته رسېدلي وو.

موږ فکر کاوه چې زموږ د ژوند ترخه شپه به هم همدا ډول لمر ته ځلېږي او ژر به د روښانه سباوون بنه خپلوي؛ خو موږ نه پوهېدو چې زموږ د بدمرغۍ شپې د طبيعت د شپو په پرتله ډېرې اوږدې دي. د تيارو له اسارته خلاص سباوون د آشرارو او د کورنيو سترګې ورپرانيستلې او يو نوی ګهيځ پيل شو؛ خو دا ځل ببل ګهيځ وو، په هغوی زېری وشو چې محاصره دي او بايد خپل ټوپکونه کښته کړي. زموږ عسکرو په پرلپسې ډول په لاوډسپيکرونو کې نارې وهلې او آشرار يې تسليمی ته رابلل. هغوی تازه، تازه د اعضاوو د مينځلو لپاره راپورته شوي وو. د هغوی په بدن کې داسې روحانيت نه وو پيچکاري شوی چې د شا ته تللو لاره دې وروښيي. د ټوپکونو نلونه يې زموږ په لور راواړول او له خپلو موږکغارونو يې ډزې راپيل کړې؛ له دې سره د ګهيځ سخته جګړه پيل شوه او په کوچني کلي کې د لمر هرکلی په ډزو وشو. موږ محاصره تنګوله او له تعرضي ډزو سره وړاندې تلو. زه له خپلې لومړنۍ ډلې سره د متقابلو ډزو د منبع په لور ورنږدې کېدم، نورو افغاني او شوروي ملګرو پوښښ راکاوه. ټانګونه هم فعاله وو او د لاسي بمونو کيلياني هم په مځکه لوېدې. موږ له هر څه سره، سره په دې تمه وو چې آشرار به مقاومت پرېږدي او ټوپکې به په مځکه وغورځوي؛ خو موږ تېروتلي وو. په هغوی مو محاصره ورتنګوله او دا خبره نوره هم ورته روښانېده چې مرګ يې رانږدې شوی دی. په زړونو کې د آزادۍ هيلو په سرو سکروټو کېنولي وو او د لېونيو غوندې يې بې سره او بې پښو ډزې کولې. هره خوا مرمۍ ورېدې او په شاوخوا کې سرې لمبې خوتېدې؛ دا د افغانانو د جګړې يو تصوير وو...

خو موږ وړاندې تلو او په يوه جاغور پسې مو بل تشاوه. موږ له خوبه د تازه راکښېناستلو ماشومانو او څناورو وارخطا چغې اورېدلې، چې د جګړې روان حالت ته يې يو ځانګړی ميوزيک جوړاوه. افغانان يو په بل پسې لګېدل او په مځکه لوېدل؛ خو زموږ مسلکيان د جګړې په ځغلولو پوهېدل او کم تلفات راواوښتل...

يوه شېبه ډزې ورو شوې او ودرېدې. موږ ټول دفاعيان وژلي وو او د هغو کلاګانو دروازې مو ورماتې کړې، چې افغاني غرور وزر په غوږولی وو. له کاره وتلي سپين ږيري، ښځې او واړه پاتې وو. د ټولو په سترګو کې يوه خبره لوستل کېده: زموږ له هيواده ووځئ، تاسې يرغلګري ياست!

موږ په يوه واړه او زاړه کور ورننوتي وو. يو ملګري مو وويل: اوففف دلته د اوزو څه بد بوی دی! ټوپکونه مو مخامخ نيولي وو او هره شېبه دې ته تيار وو چې ډزې وکړو. موږ بايد په همداسې يوه چاپېريال کې(چې د کورونو بامونه يې رانړېدلي وي او هره خوا لمبې بلې وي.) ډارېدلي وی.

دغه کور دوه د اوسېدو خونې او يوه د اور کوټه(آشپزخانه) لرله. د اوسېدو د يوې خونې چت رانړېدلی وو او لا يې هم د بارودو بوی ته. د اور له کوټې د سوځېدلو غوښو بوی راغی، له خپلو عسکرو سره ورتاو شوم. موږ هلته وليدل، چې يوه ځوانه ښځه څو ډزه په ملا لګېدلې وه او په بل نغري (چې لويه مسي چايجوښه پرې اېښې وه.) ورزنګه وه. اوس موږ کولی شول د هغې د غوښو د سوځېدلو غږ هم واورو، چې دا يو کم يافته ميوزيک وو. د هغې يوه پښه تر زنګانه له شکېدلې پرتاګه راوتلې وه. ما هغه ونه ليدله خو اندامونه يې د نارينه وو په څېر وو. د ښځې په ملا باندې راروانو وينو (څومره چې کولی شول) د هغې پلاستيکي بوټونه ډک کړي وو. زه يوه شېبه غلی ولاړ وم، بيا مې له ځانه وپوښتل: آيا دا ريښتيا يوه په اصولو ولاړه جګړه ده؟

عسکرو ته مې وکتل، کېدی شي هغوی ته هم په زړونو کې يو شی ورګرځېدلی وي. ما فکر کاوه چې د هغوی په زړونو کې به د لطافت سمندرونه اېښي؛ خو داسې نه وه، د جګړې اور هغه وچ کړي وو.

زه يوه شي ولړزولم، يوه تقريباً ديارلس کلن ماشوم له تناره نه سره راپورته کړ. جړوېښته، غنمرنګ پوستکی او برګې سترګې يې لرلې؛ ډېره ګرانه وه چې پوهېدلي وی، هغه په داسې وخت کې څه غوښتنه لرله؟

هغه د خپلې مور بې روحه جسد ليده او د هغې د غوښو د سوځېدو غږ يې هم اورېده. کېدی شي په همدې دومره تنګه موده کې د هغه د خپل تياره راتلونکي په باره کې فکر کړی وي او د بې پلاره او بې موره ژوند راتلونکې ترخې شپې يې تصور کړې وي. کېدی شي ما فکر کړي وي چې ورشم له لاسه يې ونيسم، له تناره يې راوباسم او ورته ووايم چې راځه، راتلونکی بدل کړو!... خو زموږ پاتې کېدل هلته مشکل وو. د نورو کوټو د ليدلو لپاره راووتو او ماشوم مو له خپلو ټولو هغو هيلو سره (چې لرلې يې) پرېښود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ عسکرو ډزې کولې او د لاسي بمونو د ډزېدو غږونه هم راتلل؛ موږ په همدې غږونو کې ورک وو چې يو ناڅاپه د تناره له کوټې ضربه وشوه.

موږ د ځانونو د دفاع لپاره يو کونج او بل کونج ته منډې کړې. زموږ يو شين پوښى عسکر په انګړ کې پروت وو او دژوند وروستى سلګۍ يې وهلې. هغه د اوبو غوښتنه کوله؛ خو موږ د هغه دغه وروستۍ غوښتنه نشوه ورپوره کولى؛ يواځې دومره مو ويل: وزغمه!

(لاسي بم وغورځوه!) ما مې عسکر ته امر وکړ. هغه بم وغورځاوه، د تناره د کوټې بام ولړزېد او د يوه تازه ځوان شوي هلکي د درد کړيکه مو واورېده. د تناره کوټه په لوګيو کې پټه وه او شاوخوا يې نوره هم داسې ښودله چې په جګړه کې ښکېله ده او ځپلې ده. آرامي خپره شوه؛ خو فضا له دوړو ډکه وه او د رواني جګړې کيسه يې کوله چې څومره خطرناکه ده او څومره بد عواقب لرلى شي.

موږ د ماشوم زړورتيا او په هغه کې د غچ د راپارېدلي احساس عملي بڼې ته حيران وو؛ دا په رښتيا سره حيرانوونکې وه. موږ دوه عسکر د مړي سمبالولو ته پرېښودل او خپله زه د نورو کوټو د ليدلو لپاره روان شوم. زه له خپلو عسکرو سره يوې کوټې ته ننوتم. کوټې ته له بهره لوګي راننوتي وو؛ خو روښانه وه او موږ ليدل چې په کوټه کې څه دي؟ د کوټې له منځه د يو ماشوم د ژړا غږ راته، هغلته په تيرانو کې زانګو راځوړنده وه او ماشوم ترپکې پکې وهلې. دومره د يادولو وړ پېښې څنګه په يوه وخت منځ ته راځي؟

ماشوم له وېرېدونکو غږونو وېرېدلى وو او مور يې غوښته؛ خو مور يې موږ انټرناسيونالېستانو وروژلې وه. ورنږدې شوم، لږ غلى شو؛ خو وروسته بيا ناقراره شو، ژړل يې او د ځان د خلاصولو هڅه يې کوله.

کرغېړنه جګړه؛ هغه وخت پيل شوې وه چې لا دا ماشوم نه وو زېږېدلى او د ده تر زېږېدو يا د ده د لمسيو تر زېږېدو يې دوام کاوه.

ما وويل: افغان ماشومه، موږ تا ته ښوونځى او سړک جوړوو!... هغه ژړل.

زما په زړه کې پرلپسې دا پوښتنې ګرځېدې(موږ په څه ډول يوه جګړه کې ښکېل يو؟ آيا دا رښتيا يوه په اصولو ولاړه جګړه ده، که څنګه؟) ځواب مې نشو ويلى او د افغان ماشوم په زانګو مې لاس ايښى وو. هغه مو په زانګو کې پرېښود او په پوره احتياط او بيدارۍ د غنايمو د ټولولو لپار وخوځېدو.

دواړو لوريو يوه، يوه خبره زده وه.

زما د لاس لاندې ډېر شمېر کسانو غاړو ته ټوپکونه اچولي وو. د ټولو پالل او ډوډۍ ورته رسول؛ دا زما په غاړه وو.

موږ تقريباً پنځه ساعته ټوپکونه او ټانګونه ډزولي وو؛ ستړي او وږي وو. لمر په نيمايي آسمان کې ځلېده او موږ د قندهار له خامه او خړو سړکونو پاخه سرک ته راپورته شوي وو. د جګړې ګرد مو په ځانونونو او موټرو احساساوه، آن ځينو خو کېدى شي په زړونو هم احساس کړى وي. روان وو او د خوړلو په باب مو فکر کاوه...

يو وخت مو له لرې په يوه راروانه لارۍ سترګې ولګېدې. موږ پوهېدو چې لارۍ له خوراکي شيانو ډکه ده. موټرې مو ودرولې، زه له څو عسکرو سره راکښته شوم. کله چې لارۍ زموږ خواته راورسېدله، ومو دروله. افغانى موټروان مو په زوره ترې راکښته کړ. لارۍ له هندوانو ډکه وه. دواړو لوريو يوه، يوه خبره زده وه. موږ ويل: راکښته کوئ يې!

افغان ويل: لطفاً بس دى، دا زما روزي ده، لطفاً نور بس دى، لطفاً دا زما د ماشومانو روزي ده، لطفاً!

زموږ عسکر لارۍ ته ورختلي وو او هندوانې يې د يو بل په مرسته راکښته کولې، ما ته هم هلته معلومه شوه چې يرغلګري يو؛ خو څه مو کړي وى؟ لوږه وه ، يواځې زه نه وم وږى، نور ډېر پوځيان وو چې معدې يې تشې وې او په تشه معده خو د افغانانو د انقلاب ساتنه نه شوه کېدى.

افغان کېدى شي د انټرناسيونالېسټ کمونېزم او هيومنېزم په باره کې فکر کړى وي او د هغه په باره کې يې ببلابېل شيان په ذهن کې ورګرځېدلي وي او هغه به يې له هغه څه سره پرتله کړي وي، چې د سترګو په وړاندې يې تېرېدل.

افغان موټروان ناهيلى تش موټر ته وخوت. د موټر ټايرونه کرار، کرار اوښتل او زموږ له سترګو پناه کېده. موږ د افغان هندوانې يو بل ته وېشلې او په دې ډول مو د افغانانو د انقلاب ساتلو ته انرژي برابروله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کامي کازي په ډول

میلیونونه خلک د هغه چا له لوري کړوال شول، چې ویل یې ترقي پلوي دي. لکونه خلک د هغو خلکو له لوري ووژل شول، چې ویل یې د تعلیم او بیا رغونې پلوي دي؛ دا د وخت تېرېدل وو او د وخت تېرېدو سره شورویانو په افغانستان کې خپل اهداف او حیرانوونکې کړنې نشوی پټولی. افغانستان د سړې جګړې ډګر ګرځېدلی وو او په دغې جغرافیه کې ښکېلې ډلې ټپلې د بهلا بهلو شتمنو هیوادونو له خوا حمایت کېدې.

د جګړو په دوران کې لـه دوه میلیونـه زیات خلک د نورو هیوادونو تر څنګ پاکستان تـه هـم مهاجر شول، چې په ۲۴۰ بېلا بېلو کمپونو کې په خېمو کې اوسېدل. د دغو مهاجرو ډېره برخه د پاکستان شمال او شمال ختیځو پولو ته نږدې ځای پر ځای شوې وه. تقریباً نیم میلیون مهاجر په بلوچستان او یو لک په پنجاب کې پراته وو. د مهاجرینو د نړیوالې ادارې له لوري خورا ډېره مرسته پاکستان هیواد ته د دې لپاره ورکول کېده چې ورغلي مهاجر پرې وپالي؛ خو هغوی له دې مرستو ډېره بده استفاده کوله. څلورمه برخه یې هم افغان کډوالو ته نه رسېده. پاکستان له دغو پیسو نه د خپل پوځ په قوي کولو او افغاني مجاهدینو په روزلو کې کار اخیسته. هغوی یواځې له دغو پیسو دغه ګټه نه پورته کوله؛ بلکې د آمریکایانو له لوري ورسره مستقلې مرستې هم کېدې، چې بیا وروسته په مجاهدینو وېشل کېدې. د ملګرو ملتونو سازمان پاکستان هیواد ته د مهاجرو د روزلو لپاره په ۱۹۸۳ کال کې ۵۵۰ میلیونه ډالر ورکړل. یو کال وروسته مرستې ډېرې شوې یعنې ۶۰۰ میلیونو ډالرو ته لوړې شوې؛ بل کال ۱۰۰ میلیونه ډالر نور هم ورزیات شول. په افغانانو یواځې چینجن غنم او خوسا غوړي وېشل کېدل؛ خو د وسلو بازار ښه ګرم وو او رنګارنـګ وسـلې پـه پاکسـتاني بـازارونو کـې خرڅېـدې. دغـه بازارونـه د پاکسـتان پـه

سرحدي صوبه کې(چې تقریباً ټول اوسېدونکي یې پښتانه وو.) په بېلا بېلو برخو کې جوړ شوي وو.

۳۶ مخالفې وسلوالې ډلې پاکستان روزلې، چې مرکزونه یې په کوېټه، پېښور او (پخوانی قبایلي سیمه) پاړاچنار کې وو. دوی په هغو پیسو د افغانانو د تباهی لپاره روزل کېدل چې ملګرو ملتونو د افغان مهاجرو د روزلو لپاره ورلېږلې. پاکستاني مشرانو د دې لـه وېرې چې ور یې دښمنان ورټکوي؛ له افغاني مذهبي جنونیت نه ګټه پورته کوله او د خپلو ګټو لپاره یې عام افغانان د مذهب لـه نامه لاندې د جګړې په لومړی کرښه کې جنګول. دا خو څرګنده ده چې دا داسې وخت وو چې د شوروي د شهرت سرې څپې په نړۍ خپرې وې او سیالان له دغې خبرې ځورېدل. هغوی د کینې په اور سوځېدل او د شوروي بربادی ته یې مټې رانغښتې، هغوی هغه څه کول چې په وس یې پوره وو.

باید وویل شي چې د دغې جغرافیې شتمن روحانیون(چې د ډېرې جګړه ییزو ډلو مشران وو او په ټولنه کې د نفوذ خاوندان وو.) نفتیانو او آمریکایانو اخیستي وو. بد بختانه باید ووایم چې موږ دومره پیسې نه لرلې، هغوی واخلو...
په هر حال جګړه له وخت سره موازي روانه وه او نفتي شېخانو د افغان په جګړه تېل پاشل او د مخصوصو اسلامي برمونو ډېرېدو ته یې خلک رابلل. دا زموږ له راتلو د شپږو کالو د اوښتو خبره وه، هر څه بې پایلې ښکارېدل او هیچا نشول ویلی(څه پېښېدونکي دي؟)

افغانستان یوه معما وه؛ پېچلې معما، چې حل یې ډېر ګران وو، که ووایم ناممکنه وه، سمه ده. د آسمان شنه کېږدی د دې هر څه لیدونکې وه او په مځکه د جګړې او کرکې تور ګرد پروت وو. تنکي شوروي عسکران له آروایي ناآرامیو سره مخ وو هغوی په لړزېدلو ګامونو او تشو نسونو جګـړې تـه تلـل. د ټوپکونـو پـه ډزولـو او د ټـانګونو پـه ګـرزا کې یـو ډول بې خونـده شـیان محسوسېدل او هر څوک په نه زړه لګیا وو، چې جګړه مخ ته بوځي. زموږ ملګري باید په هر حال کې ثابت او محکم پاتې وی. باد، باران، واوره، توپان؛ دا هر څه باید موږ زغملي وی. موږ د یوې لویې آمپراتورۍ یوه وړه برخه وو او په کړۍ ییز شکل مو کار کاوه. هر ډول چې وي، موږ باید هغه څه کولی چې مشرانو مو راته ویل: هغوی ویل: مړه کړئ! مړه مو کړل. هغوی ویل: وژغورئ! ومو ژغورل. هغوی ویل: ووهئ! ومو وهل. موږ هغلته هر څه وکړل؛ خو باید ووایم چې له هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه متضاد وو چې موږ ته دلته (شوروي) کې ويل کېدل. موږ ته دلته ويل کېدل چې تاسو د افغانانو وروڼه يئ! د بيارغونې چارې به مخ ته وړئ او د عامه ځايونو ساتنه به کوئ!

موږ فکر کوو يو څه، يو ډول دي؛ خو کله چې د مسووليت دروند بار زموږ په اوږو لوېږي، خبره سرچپه کېږي، همدغه شان ده؛ کله چې افغانستان ته راننوتو، هر څه بېل وو، نه د بيارغونې چارې وې او نه د عامه ځايونو ساتنه. فقط د انقلاب او شوروي د حيثيت ساتلو لپاره مو ډزې کولې، که په هره بيه وو. ډېر ځله مو بسته، بسته کلي بمبارول، عامه ځايونه مو سوځول. د هر څه له سلوکه د کرکې بوی راته. له هغو لومړنيو ورځو ما ته معلومه شوه چې د افغانستان شوروي کېدل يو خوب دی؛ ځکه چې دې جګړې سر او پښې نه لرلې او په ډراماتيکه بڼه روانه وه. موږ په جګړه کې د کامي کازي په ډول لوبېدو، عين شان لکه جاپانيانو به چې مقابل لوري د ځان په بيه له ژونده ويستل او د هيواد دفاع به يې کوله. موږ د خپلو مشرانو او زموږ له لاس لاندې عسکر، زموږ د امرونو په مقابل کې خنثی وو. عمل مو کاوه او جګړه مو غځوله.

لومړی، شوروي

دا د دې ځای(شوروي) کيسه ده. موږ بي بي سي اورېده، چې له هرې رسنی زياته د افغان په جګړه غږېده. موږ اورېدل چې د افغانستان حالات څنګه په تدريج سره کړکېچن کېږي او د نه حل کېدونکې معما بڼه خپلوي. موږ حربي پوهنتون لوست او له فارغېدو وروسته پلان شوې وه: افغانستان، کرغېړن افغانستان.

دا لومړی ځل وو چې ما د خپل ژوند تر ټولو خواږه وختونه تجربه کول. په پوهنتون کې د يوې نجلی له ما سره مينه پيدا شوه، بيا دواړه سره مينن شو او خبرې به مو سره کولې. دغه نجلی آيوانکه نومېدله او د يوې ښې نجلی ټول صفتونه پکې شامل وو. داسې ډېرې نجونې زموږ په پوهنتون کې په زده کړو بوختې وې، چې تقريباً ټولو ته د نظامي طب په برخه کې زده کړې ورکول کېدې. موږ ټولو له نظري زده کړو زيات له عملي زده کړو (نښه ويشتلو، ډزو کولو او ځغلېدلو) سره مينه لرله. کورونو ته کم پرېښودل کېدو او د خطونو په واسطه به مو رابطې کولې. ما ډېر وخت د خپلې راتلونکې په بابله فکر کاوه، په خاصه توګه د آيوانکې او افغانستان په اړه؛ دا زموږ ژوند وو چې ګړی، ګړی تېرېده او افغانستان ته تلل رانږدې کېدل. موږ ډېر شيان داسې تعبير کړي وو چې هغه شان پېښ نه شول. موږ نه پوهېدو چې هلته(افغانستان کې) موږ ته څه په تمه دي؟

موږ د ورورګلوی او مينې په تمه وو او په ناکرارۍ مو شپې شمېرلې. د هر چا ديدګاه د هغوی د پېښو د تحليل سره سمه وه او موږ هم افغاني حالات يو طرفه او هوار تحليل کړي وو؛ خو هر څه سرچپه وو او حيرانوونکو پېښو پرلپسې هېښوولو.

نه کاله پرلپسې جګړې موږ ته هيڅ ګټه ونه کړه، غير له دې چې يو څه تجربه تر لاسه کړو. کله چې زموږ جګړه په افغانستان کې پای ته ورسېده، بيا خو دا موضوع اصلاً غلې شوه او زموږ له اوږد عمر تجربې نه چا ګټه پورته نه کړه. له دې سره چې ټولو ته معلومه وه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان د سربښو ډنډ دی، بیا یې هم ځانونه پکې ښکېلول. کمونسټ افغانانو خپل مشران په دې ملامته ګڼل چې ځنګه په کار وو، هغه ډول یې خلکو ته د انقلاب راڼه اهداف روښانه نه کړل، په تېره بیا عامو کارګرو او بزګرو ته. له دې سره، سره چې معلومات ورته کېدل، د عامو خلکو په وړاندې قوي، قوي دولتونه هیڅ دی.

سره جګړه په افغانستان کې روانه وه او په دغه هیواد د آمریکا د وسلو سېلاب ورخوشې وو. له دې ځای نه هم د مرستو بهیرونه ورځغلېدل او شورویانو لیدل چې زموږ د خولې ډوډۍ هم له افغانانو سره شریکېږي. تنکي شورویان د افغانستان په وژنتون کې له خاورو لاندې کېدل؛ خو زموږ میندو دومره اجازه نه درلوده چې ووايي(زموږ بچیان د افغانستان جګړې ته مه لېږئ!) خو زموږ زړو کمونسټ مشرانو په تأکید ویل: (شپاړسم شوروي جمهوریت!) او د دې لپاره د آپرېل د انقلاب ساتنه او د سره خلقي بیرغ رپاند ساتل مهم وو. باید ووایم چې روحاني افغانستان د واکمن ګوند له کمونستي نظریې سره نه وو موافق، حتی په آبعادو کې هم. ګاونډي پاکستان له دې هر څه ګټه اخیسته او مذهبي جګړې یې را مخ ته کولې.
موږ له دې سره جوخت چې ټوپکې مو ډزولې ، په خپلو مشرانو مو لعنت وایه. موږ په هغو لاسونو چې په دې عمر کې یې باید زلفې لوبولی، اور او بمونه لوبول.
زه د پلار او مور مشر زوی وم. پلار مې زما په پوځي کېدو ټینګار کاوه؛ خو مور مې بیا زما د پوځي کېدو مخالفه وه، هغه یوه لرلیدونکې ښځه وه او پوهېده، چې له زده کړو وروسته به مې ګوند افغانستان ته لېږي او هغې نه غوښتل چې د نورو په ډول زه هم د افغانانو لپاره قرباني شم.
وروسته چې کله پوه شوه خامخا افغانستان ته ځم؛ یادونه یې راته وکړه:(لومړی، شوروي) او ما تعقیبول؛ آن کله چې فارغ شوم او په نوي تشکیل کې افغانستان ته انتخاب شوم، بیا یې هم مخالفت کاوه؛ خو وروسته وپوهېده چې زه خپل مشران تعقیبووم او د افغانستان د شوروي کېدو نظریې مې په ذهن کې ځغلي. ما خپل وروڼه، خویندې، مور، پلار او آیوانکه د افغانستان او افغانانو لپاره پرېښودل او یو اوړد، سخت او کړاوجن بېلتون مو پیل کړ. موږ په نامعلومو رخصتیو کورونو ته واستول شو او کله چې خبر راغی(باید لاړ شو!) له آیوانکې سره د وروستي وار لیدو ته د هغوی کور ته لاړم.

د شپې (کله مو چې ډوډۍ وخوړه.) بهر راووتو او قدم مو واهه؛ هغې ما ته ویلي وو: افغانستان کې به څومره وخت تېروې؟

ما ویلي وو: دا دجګړې په مهال پورې تړاو لري، کېدی شي دا جګړه له یوه کاله نوره اوږده نه شي او افغانستان ډېر ژر په یوه شوروي جمهوریت بدل شي.
ما ته اوس هم یاد دي، چې هغې څومره په کرکه وویل: ته دا خبره له کومه درکه کوې؟ د عامو ولسونو د یووالي په وړاندې ستاسو ټانګونه او توپونه د یوه خلي حیثیت هم نه لري. وحدتونه استبدادونه تر پښو لاندې کوي او خپل سرنوشت په خپله ټاکي. روحاني افغانان او کمونیستي اداري؛ څه فکر کوې، دا سره جوړ راځي؟ واوره! ته به ولاړ شې او بېرته به راشې؛ خو دا ډول به معصوم نه یې، ستا لاسونه به د بې ګناه افغانانو په وینو سره وي او د یوې لویې ډیکټاټورۍ فرمانونه به دې د ټوپک په میل تړلي وي، تش لاس او ټیټ سر به راستون شې! دا مې ومنه، ما د افغان جګړه تحلیل کړې ده. موږ د آمریکا، چین، عربانو، پاکستان او ایران مقابلې نشو کولی؛ موږ ډېر بې وسي یو...
هغه جدی ږغېده، ما ویلي وو: موږ انتخاب شوي یو. موږ افغانستان ته ځو، کېدی شي بیا رانه شم. دا زموږ وروستی ځل لیدل دي.
بیا غلي وو او په توره شپه کې د هغې لیدل سختېدل. بیا وروسته یو بل ته نږدې شوي وو او یو بل مو ښکل کړي وو او د یو څو شېبو لپاره مې راتلونکی هېر کړی وو. دا لومړی ځل وو چې ما د خپل ژوند خواږه او ترخه وختونه په یوه وخت تجربه کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په څوارلسمه پېړۍ کې

زما د هغو خوبونو تعبیر (چې په شوروي کې مې لیدلي وو.) په افغانستان کې غلط راوخوت. زه په لومړنیو ساعتونو کې په خپل راتګ پښېمانه شوم او د یوه داسې راتلونکي اټکل مې وکړ چې ښه نه وو. د دغو خلکو (افغانانو) تاریخ له خاورو لاندې وو او غرور یې د خپل هیواد د غرونو په څېر لوړ او نه ماتېدونکی وو. دوی په روحانیت تکیه کوله او زموږ په ډول ماده پرستي نه وو. د خپلې جنتري له حسابه په څوارلسمه پېړۍ کې اوسېدل. د ختو کورونه یې جوړ کړي وو او ماشومان یې له څارویو سره یو ځای په خاورو کې لوبېدل. موږ ته یو داسې هدف ټاکل شوی وو، چې لارې یې له ستونزو ډکې وې، په کمې توښې ورانډې تلو او مزلونه کړاوجن وو؛ خو موږ باید تللی، ځکه که درېدلي وی، نابودېدلو. هر پړاو په وینو لړلی وو او په مځکه یې اغزي زرغون وو. هر خطر موږ ته راکتل، له هر غره او هرې درې روحاني بلاوې راموسېدې او موږ یې تحقیروولو؛ خو موږ غلي پاتې کېدو او له دغو هیلو سره وړاندې تلو، چې یو وخت به په دغو سرکښو غرونو کې د لوړ او ځتک بیرغ رپېږي؛ همدغه یواځینی هیله وه، چې موږ تکیه ورته کوله او سختی مو ورته ګاللې؛ خو وروسته پښېمانېدونکو شیانو سترې کولو او زړونو راته د کرار کېناستو امر کاوه. آندامونو هم سستي پیدا کوله؛ ځکه زموږ کارونو نتیجه نه ورکوله. کوم ځای به مو چې ونیو، تصفیه به مو کړ او افغان ملګرو ته به مو په واک کې ورکړ، ترې را به غلو؛ خو یوه میاشت وروسته به مو واورېدل چې بیا آشرار همهلته واک ته رسېدلي دي. موږ څه کړي وای؟ هلته خو د ټول عمر لپاره نشوو پاتې کېدی. پړه هم په موږ اچول کېده. پردي افغانان خو پرېږده، خپلو کمونستانو هم داسې سلوک راسره کاوه چې ګواکې د دې هر څه مسوول په افغانستان کې د ځلوبښتم لښکر د سرو قطعو پوځیان دي. کله به چې بې وخته خوب سترګې راپټولې او سر به مې درد کاوه: احساس مې کړه چې یو ډول ګنده ناروغي مې ځوروي. بیا به یوه ماسپښین چې د افغانستان د آسمان لمر ځلېده او سپینې واورې ټوله مځکه پوښلې وه؛ څه ګنده خیالونه مې په سر کې راوګرځېدل او پلان مې کړه چې ځانوژنه وکړم؛ خو

وروسته آیوانکه سترګو ته راته ودرېده، پلار مې راياد شو چې ناروغیو یې لمفاوي غدې ورځوروللې او ورځ تر بلې ډنګرېده.
کاش زموږ انټرناسیونالیستانو په عمل کې هم هغه څه کولی شوی چې ویل یې! کاش موږ کولی شول یو بې وسه افغان له خاورو راپورته کړو، ټوپک ورنه واخلو او ورته ووایو چې افغانه وروره، دا ستاسو جګړه نه ده، تاسو په غلطه لاره ځغلئ او پردی نظریې پلې کوئ! کاش موږ کولی شول په ریښتیا سره د وروړګلوی رول ولوبوو او د بیا رغونې کارونه په مخ بوځو. موږ د شمعو حیثیت لاره، ویلې کېدو؛ خو نورو ته مو رڼا ورکوله؛ خو دا رڼا هغه چا ته نه ورکول کېده چې حق یې لاره. هغوی خو اصل کې په تیارو کې ساتل کېدل. ښه، موږ به فکر وکړو چې موږ ډېرې سختی وګاللې؛ خپلې ورځې مو د بل چا لپاره تېرې کړې او وخت راځخه وتښتېده؛ څه په لاس راغلل؟ هیڅ!

که موږ هغلته یرغل نه وی وروړی؛ نو ژوند یو بل ډول کېدی شو، بدل، ډېر بدل. موږ به اوس لویه شوروي لرله؛ فرق یې نه کاوه، که یو افغانستان نه وو؛ خو وروسته چې زموږ مشرانو د عقل په ځای له احساساتو کار واخیست؛ ځان ته یې خطرونه متوجه کړل او لوی اتحاد د خلکو د یووالي د سندرو په ورانډې ورژبړ او نړی د داسې پېښو لیدونکې شوه، چې ډېرې حیرانوونکې وې. موږ له نږدې د دې هر څه لیدونکي وو. شورويان، افغانان او ټول وژل کېدل؛ ټول د داسې څه لپاره وژل کېدل چې باید نه وی وژل شوي. موږ د جمهوريتونو د شوروي کېدلو لپاره وژل کېدو، افغاني مجاهدين د پردیو کټو لپاره.

کاش په دغو خبرو ټول خلک هغه وخت پوهېدلي وای چې جګړه لا نه وه پیل شوې او څوک چې پوهېدل؛ هغوی بیا خبرې له ځانونو سره پټې ساتلې، دوی ټولو په کرېملین او آرګ کې مزې کولې؛ څوک په شعرونو، څوک په شرابو او څوک په ځوانو ښځو بوخت وو؛ خو تنکي شورويان او عام افغانان د جګړې په اور کې سوځېدل او د خوړلو لپاره یې یو شی نه لاره. کله به یې چې د خطر بوی حس کړ؛ خپل ساتونکي به یې د یوه په ځای دوه، د دوو په ځای څلور او داسې به یې ضریب پسې اخیسته. یواځې یې د خبرو کولو چل ډېر ښه زده وو؛ خلقیانو او پرچمیانو عسکران غلطول، ملایانو عام افغانان د جنت او ښایسته ښځو په وعدو غولول او موږ په ډېرو ښکلو هیلو راوړاندې کولو غولول کېدو. یو ډېر ښه بازار جوړ وو، د هر چا کار و بار روان

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو؛ ډزونه او مرمۍ خرڅېدې. ژوندي انسانان پلورل کېدل، چې له ځان نه به خبر هم نه وو. افغانانو د خپلو ورونو مړه جسدونه په هوټلوالو پلورل.

هغلته (افغانستان کې) داسې پېښې کېدې چې د سړي له حيرانتيا ښکرونه ورته کېږي. سور اور بل وو او خلک د تيارو په انتها کې ساتل شوي وو. هيچا نه پوښتل، دا ولې او وروسته څه پېښېدونکي دي؟ عام افغانانو خو يواځې په حال تمرکز کاوه او هيڅکله يې نه غوښتل حقيقت اورېدو ته خپل غوږونه تيار کړي، په اوازو او د شخصيتونو په ظاهري بنو پسې تلل چې منزل يې تياره وو، يواځې تياره.

ګردېز، چې يخ موسم يې لاره.

تقريباً د اتيايمو کلونو تر نيمايي دښمنانو له هر هغه څه نه چې په لاس ورتلل، د ماينونو د جوړولو لپاره کار اخيست. مثلاً يو عادي لوښی به يې له چاودېدونکو موادو ډک کړ، چې د چاودنې په وخت کې ترې ډېرې ټوټې يو خوا بل خوا خپرې شي او ډېر زيان واړوي؛ له دې نه يو پياوړی ماين جوړېده، چې ډېر واري به له لېرې هم اداره کېدی شو. دغسې ماينونه معمولاً د لارو په تنګو برخو کې ښخول کېدل. هغوی پوهېدل چې هر جنګي موټر مخابره او هره مخابره آنتن لري؛ نو ځکه هغوی له ماين نه راوتلي سيمان لومړی په ځمکه کې پټ ببول، بيا به يې د سرک په غاړه د ولاړې ونې له پاسه د سرک هغې غاړې ته تېر کړل او هلته به يې له بېټرۍ سره وصل کړل. د لومړي ګاډي آنتن به چې په دې سيم ولګېده؛ نو د برېښنا د شارټۍ له آمله به داسې چاودنه رامنځ ته شوه چې نه يواځې د ګاډي سپرلۍ له منځه تلله، بلکې لاره هم د نورو ګاډو په مخ په بشپړ ډول بندېدله، په همدغه وخت کې به پر بند شوي قطار د ډزو باران هم پيل کېده. وروسته به چې کله د لارې تنګو برخو ته رسېدو؛ نو له ټولو ګاډو به مو آنتنونه کوز کړل او هغه نري، نري سيمان به مو په غور سره ولټول. همدغه د ژغورېدو يواځېنۍ لاره وه. زموږ ملګرو بيا وروسته داسې لارې، چارې وموندلې چې د پرسونل د ژوند د ژغورلو سبب کېدې. د روسي سرتېريو د اختراع کولو وړتيا د افغانستان په جګړه کې هم زموږ د پلانونو د ځغلولو لپاره مرستندوی شو؛ خو که د يوه اقتصاد پوه په دود له ما وپوښتئ، چې وروستۍ نتيجه څه شوه؟ درته وبه وايم، چې هيڅ!

ټولو غوښتل ووايي، ګوند پالي او حکومت پالي دي. هيچا نه غوښتل وښيي، ملت پالي دي.

له لومړني پسرلي وروسته د افغانستان جنوب ختيځ ته له خپلو ملګرو سره ولېږل شوم. ګردېز، چې يخ موسم يې لاره او له پاکستان سره په پوله پروت وو. دغه ښار ته نږدې په يوه وړه پوسته کې پاتې کېدو. ګردېز د درېيمې قول اردو قرارګاه وه. په دې قول اردو کې درې فرقې: ديارلسمه، څوارلسمه او پنځه ويشمه او ۲۲ نمبر غرنی غونډ او يوه د کوماندو قطعه وه. قول

(c) ketabton.com: The Digital Library

اردو د (اوسنيو) پکتيا او پکتيکا په ولايتونو کې ځای په ځای وه او د جنوب له لوري يې د خوست ـ کابل او غزني ـ کابل په لويو لارو د کابل ساتنه کوله. د قول اردو قومندان د يوې نسب دارې او مشهورې کورنۍ غړی، تورن جنرال غلام نبي وو. دغه غلام نبي ګوړګوتي ويښتان لرل او له مخه يې شنه ږيره راتاوه وه. بيا کله چې په پکتيا کې حالات کړکېچن شوي وو او دی يې په وړاندې د تېر په څېر غلی پاتې کېده؛ نو د لرې کېدو خبره يې وشوه. دی له دې ځوکۍ لرې شو؛ خو له دې ښه دنده يې پيدا کړه، د دې لوی ولايت والي شو.

وخت نه وو چې ږيره وخرېيم، نور هم په بد حال وم؛ يو علت يې دا هم وو، چې لطيف خلک نه وو او سينګار ته اړتيا نه پيدا کېده. تل به د ځان او خپلو عسکرو په فکر کې وم؛ خو آيوانکه مې هم له ياده نه وتله. کله، کله به مې ټانګ ته تکيه وکړه او شعرګوتي به مې کښل.

لاينحله کارونه او نامعلوم راتلونکې سړی له پښو غورځوي. هيڅ مې عمل او جګړې ته تابيا نه راتله؛ خو مجبور وم، ځکه چې که له ځانه مو دفاع نه وای کړې؛ دغو تېرو او کلکو آغزيو به خوړلي وی. دغو شيانو ورته مخامخېدونکي سرونه خم غوښتل؛ خو موږ دا نه وو زده کړي او همت مو په ځانونو کې پيچکاري شوی وو.

که څه هم دلته زموږ د پوځيانو د پاتې کېدلو اصلي هدف د يوه بل شوروي جمهوريت رامنځ ته کول وو؛ خو زه يې د پاتې کېدلو په مهمو دلايلو نه پوهېدم، نه مې پوځيانو دغه خبره پوښتله او نه ما له لوړ پوړيو چارواکو او جنرالانو سره په دې اړه خبرې کولای شوې. هر کله به مې چې دغه خبره منځ ته راوړه، هغوی به يواځې دومره وويل:(جګړه کوه، تر دې، چې ساه وي درکې!)

موږ (ټيټ رتبه آفسران او عسکر) يواځې د ماشې په کشولو او په زوره د ډوډۍ په پيدا کولو پوهېدو. افغانستان زموږ لپاره د سطرنج لوبه وه، چې بېخي ورسره نابلده وو؛ آن موږ په دې نه پوهېدو چې له چا سره جګړه کوو؟ ډېر ځله موږ د خپلو افغانانو ملګرو له لوري ووژل شوو او يا به داسې وختونه هم راتلل چې د مجاهدينو مشرانو به زموږ له لوړ پوړيو جنرالانو سره په يوه مېز ډوډۍ خوړله؛ دغه هر څه حيرانوونکي وو او د پردې تر شا يو بل ډول لوبه روانه وه، چې شايد اوس هم ډېر خلک ترې ناخبره پاتې وي.

موږ د ژوند کولو لپاره يوه تګلاره لرله (مړ که، يا ومره!) دا مو له هغو سپيو زده کړي وو، چې د خلکو په مخ کې به د شرط لپاره سره جنګېدل، هغوی پوهېدل چې که مقابل لوری ونه وژل شي، نو حتماً دی وژل کېږي. د ده په ژوندي پاتې کېدلو، د ده مالک ته ګټه پاتې کېده او لوبه يې ګټله؛ خو د ده تر ټولو لوی انعام بيا د ده ژوندي پاتې کېدل وو. زموږ ژوند هم همداسې وو، زموږ ژوندي پاتې کېدل زموږ د مشرانو لپاره ګټه وه او زموږ لوی مکافات، زموږ ژوندي پاتې کېدل وو.

هر سهار وختي مو پيره بدلوله. دوولس ساعته څلورو نفرو پيره کوله، دوولس ساعته نورو څلورو.

له افغاني عسکرو سره پاتې کېدو. يو بل مو په ملګرو مخاطبول؛ خو موږ د زړه پوره ډاډ نه لاره او تل به په ډار کې پاتې کېدو. موږ دومره له آشرارو نه په ډار کې نه وو، لکه له خپلو ملګرو، چې کله، کله به يې له سلوکه د کرکې بوی راته. موږ خپل مرال لوړ ساتلی وو؛ خو کله به چې افغانانو په خپل منځ کې په ټيټ غږ خبرې کولې او بيا به يې موږ ته راوکتل او پټ به يې وخندل؛ نو موږ به په زړه کې ووهل شوو او داسې به مو احساس کړه چې ګوندې مات شوي يو؛ خو بيا به مو زړه ته په دې خبره ډاډ ورکاوه، چې کم تر کمه زموږ د لاس لاندې خو ياست!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژوندی دې وي شوروي!

کله، کله به چې د جګړې او د جګړې له فکرونو اوزګار شوم؛ نو لوېي شوروي ته به په فکر کې تلم؛ ودکا، شپه، واوره، سینما، پوهنتون، مور او پلار او آیوانکه؛ فکر مې له دغو شیانو ځرخېده. کله، کله به مې دغه شعر په همدغسې وخت کې زمزمه کاوه (زموږ وطن ښکلی دی، زموږ مرال قوي دی، موږ جنګېږو، یو بل شوروي جمهوریت جوړوو!)
الکسي به ورسره خوا کې پروت هر اوسپنیز شی په یوه ځانګړي آنداز ټنګاوه او یوه خوږه موسیقي به یې جوړوله، بیا به یې له سوزه په ډک غږ چغه کړه: ژوندی دې وي شوروي! ژوندی دې وي شوروي...

افغانانو عسکرو به هم ورسره بدرګه کړه او زموږ وړوکې پوسته به د یو څو شېبو لپاره شور او غوغا ونیوله. هغوی به هم ځینې، ځینې سندرې ویلې او وروسته به یې روحاني دعاګانې لوستې. دوی د خپل وطن په څېر ځېږ خلک وو او قاطع شیان یې خوښېدل. ګردېز په ژمي کې له واورو او په اوړي کې له دوړو او ګردونو نه نه خلاصېده. سړې اوبه او ځېږه هوا یې لرله. خپه کوونکی احساس یې سړي ته ورکاوه، ماضي یې وریاداوه او سړی یې افغانستان ته په راتلو پښېمانه کاوه. موږ په زوره له دې وچ موسم نه ځان ته شاعرانه احساس جوړاوه او زړه ته مو ډاډ ورکاوه چې (هر څه ښه دي!) کنه نور خو په هر څه پوهېدو، چې له داسې بلا سره جګړه کوو چې زر پښې، زر خولې او د تښتېدلو زر لارې لري.

موږ پوځیانو ډېری وخت د اجرأتو په وخت کې د فکر په ځای له احساساتو کار اخیسته او لومړیتوب مو ورکړی وو، کېدای شي په دغه ډول مو د لوی شوروي د مشرانو لار تعقیب کړې وي؛ هغوی هم په افغانستان د راننوتلو په وخت کې فکر او ادراک تر شا پرې ایښي وو او له احساساتو یې کار اخیستی وو.

هر کله به چې په مخامخ جګړه کې ښکېلېدو، احساسات به مو تعقیبول او فکر مو له پرېکړې کولو غورځاوه، ډېر ځلې کامیاب هم راووتلو. عقل تل سړي ته د تېښتې او ځاني دفاع لار ورښيي؛ خو احساسات بیا په فکر غلبه لري او غواړي هغه څه لاس ته راوړي، چې څه یې په مخ کې دي، حتی که منطقي دلایل او امکان هم نلري.

موږ له څلورو واړو خواوو خطره احساسوله، آن ځینې وخت خو به له خپلو سیوریو او خپلو ټوپکونو هم ډارېدو. ما له خپلو ټولو عسکرو سره ښې او د دوستۍ اړیکې لرلې؛ خو له دغو ټولو څخه یواځې یو کس وو، چې له ما سره به یې د زړه خواله کوله، د زړه پټ رازونه به یې راته ویل او کله، کله به یې اوښکې راسره تویولې. یو تکړه جنګیالی، ښه دوست او فرمانبرداره عسکر وو، الکسي نومېده. ډېره عجیبه کیسه یې لرله. رومانتیک ځوان وو، د سترګو له تورو حلقو یې ښکارېده، چې غم پرې له نورو زیاته غلبه کړې ده. د هغه کیسه داسې وه چې (آلبته د ده په ټکو) ده له یوې شورویۍ نجلۍ سره مینه لرله، چې له تاجکستان څخه وه، خدیجه نومېده او له دوی سره یې په پوهنتون کې زده کړې کولې؛ خو د ده د خوښې خلاف، هغې نجلۍ له یوه بل ځوان سره (چې د الکسي دوی هم صنفی وو او په ټولو مضمونونو کې یې نومرې تقریباً پوره وې.) مینه لرله. دغې خبرې په الکسي بد آغېز کاوه او تل یې غوښتې وو چې د نجلۍ فکر ځان ته راواړوي؛ خو هغې لیاقت ته ترجیح ورکوله او ده په هیڅ صورت نشول کولای چې خپل رقیب په نومرو کې لاندې کړي، له بلې لارې یې کار واخیست. هغه ته یې کندې باسل شروع کړل؛ څو، څو ځله یې نجلۍ ته بې نومه لیکونه ورولېږل او په هغو کې یې اخطار ورکړی وو، که چېرته ته د دغه هلک له ملګرتیا لاس وانخلې؛ نو بد څه به پېښ شي. په راتلونکي یې نه وو غږېدلی، یواځې یې وحشت لېږدولی وو. هلک ته یې هم دغه ډول لیکونه لېږلي وو؛ خو لکه دواړه چې پوهېدلي وي، هیڅ یې دغو خبرو ته فکر نه کاوه او خپلې مینې ته یې ادامه ورکوله؛ تر پخوا ډېره، ښه او سوځنده.

د عملي پوځي زده کړو په دوران کې الکسي څو، څو ځله هغه قصداً د بدن حساسو ځایونو ته وهلی وو، هغه خوږ شوی وو او تقریباً پوه شوی وو چې اصل کیسه څه ده؟

الکسي وایي چې بله ورځ بله پېښه رامنځته شوه، هغه وایي چې هر کله دی له لیلیې راووت او پوهنتون ته لاړ، د پوهنتون مخته یوه بوږنوونکي شي د ده فکر هغه لوري ته وراړولی وو، د ده رقیب او مینه یې په خپل منځ کې یو بل ته په مینه ورکولو لګیا وو، بیا دواړو ده ته لیدلي وو او په مسخره یي ډول یې خندلي وو، په الکسي کې د کرکې او غچ حس راپارېدلی وو؛ خو زر یې قابو ورباندې راوستې وه؛ دغه هر څه یې په پټه خوله زغملي وو او ټولګي ته تللی وو. له دې پېښې وروسته ده ضد کړی وو، چې په ټولو مضمونونو کې پوره نومرې واخلي او د خدیجې زړه لاس ته راوړي. له دغې وروسته یې ټول وخت کتاب ته ورکړی وو او په ننګونه یې زده کړې مخ ته وړې. دی به له کتاب سره دومره مصروف وو، چې د ده په خبره، ټولګیوالو یې د (د کتاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاکا) لقب ورکړ او له يو بله يې وپوښتل، چې دا لوی بدلون په ده کې ولې او له کومه راغی؟
دغه راز هيچا ته ښکاره نه وو او هر چا په خپله خوښه اټکلونه کول. د ټولو فکر د ده لورې ته وراوښتی وو او په ده کې يې نوي څه احساسول، آن د خديجې هم. هر کله به چې دی دخديجې مخ ته تېرېده، هغې به يو بل ډول ورليدل او په ده به يې ډېر آغېز هم کاوه؛ خو پرېکړه يې نشوه کولای، ووايي، څه پېښېدونکي دي؟

يوه ورځ د آزموينو وروستی پايلې راوتلې وې او ټولو د اعلاناتو په تخته حيرانوونکې څه ليدلي وو؛ ټولو ليدلي وو چې الکسي په ټول پوهنتون کې تر ټولو ډېرې نومرې ګټلې دي او په هر مضمون کې يې نومرې تقريباً پوره دي. ده غرور ښوولی وو او ويلي يې وو چې دا د ده د هڅو او خواريو نتيجه وه. رقيب يې خپه وو؛ خو خديجه بيا راغلې وه او ده ته يې مبارکي ورکړې وه. ده فکر کړی وو چې د هغې زړه يې لاسته راوړی دی. په سبا يې د دې په اړه خپل نيت ورته ظاهر کړی وو؛ هغې کرکه ښوولې وه او دی يې بې عزته کړی وو. دی زړه ماتی شوی وو او د نويو پلانونو د جوړولو په فکر کې شوی وو. کله، کله احساسات سرې داسې شيانو ته هڅوي چې ښه نه دي. ده نور خپل احساسات نشول قابو کولای؛ د خپل رقيب د وژلو په اړه يې په ذهن کې ورګرځېدلي وو. ده خپل رازونه په خپل زړه کې ساتلي وو.

په سبا ورځ پوليسو د پوهنتون د اوبو د ذخيرې سره حيرانوونکي شيان ليدلي وو؛ هغوی ليدلي وو چې يو هلک او يوه نجلی په خورا بېرحمۍ سره وژل شوي او بيا په کڅوړو کې پټ کړل شوي دي. هغوی بل څوک نه وو، خديجه دوی وو.

الکسي ويل چې دی افغانستان ته د لېږلو لپاره انتخاب شوی وو او د څو ورځينو رخصتيو لپاره کور ته لاړ. د دوی په کور کې له ټولو نه زياته خطرناکه او حيرانوونکې پېښه منځ ته راغلې وه. الکسي پلار نه لاره او د شپې به له خپلې مور او کوچنيو ورونو او خوېندو سره په يوه کوټه کې ځملاست. الکسي وايي چې هر کله دی افغانستان ته راته، په ببګا شپه يې په خوب کې د دوو وژنو اقرار کړی وو، مور يې دا هر څه اورېدلي وو. دی يې له کوره شړلی وو او د ده له زوی ولی يې انکار کړی وو. ده ډېره هڅه کړې وه چې ځان بېګناه وښيي؛ خو مور يې د پوهنتون له کيسې نه د راډيو له لارې خبره وه. دغې قضيې ته فرضيې ورجوړېدې او ځېړل کېده؛ خو د ده تلل نه وو تم شوي.

افغانستان ته له ټولو غمونو او آروايي ناآراميو سره راغی او بيا په داسې قومندان برابر شو چې په ډېره آسانۍ يې د خلکو له خولو رازونه باسل. په لومړيو کې زما ذهن هم مغشوش وو؛ خو د ده آرامی (په اصل کې ناآرامی) دې ته اړ کړم، تر څو وپوښتم کيسه څه ده؟

هغه هم د همراز په لټه کې وو، زه يې پيدا کړم او هر څه يې راته وويل. که رېښتيا ووايم، هره خبره يې اوس هم زما په زړه ده. تر ټولو په زړه پورې خو يې دا وه چې ده به خپله برخه خواړه نيم وخوړل او نيم به يې پرېښودل، وروسته به چې کله شپه شوه او مور (په خاصه توګه زه) به ورې شوو؛ ده به هغه خواړه راواخيستل او په ځانګړي لطيف او خاکسارانه آنداز به يې زما مخ ته کېښودل.
آه... الکسي! که قبر دې وی، اوس به مې ګلان پرې پاشلي وو.

که زه د خپل ځان په باره کې ووايم؛ زه هم له آروايي ستونزو سره له پخوا څخه زيات مخ کېدم. د ګردېز موسم په الکسي ښه اغېزه نه کوله، په تېره بيا کله چې د مني وروستی ورځې وې. په خوب کې يې غړېدل ډېر شول او آپلټې به يې غړولې. دا په داسې حال کې وه چې شوروپانو پلان کړې وه، د ګردېز او پټان لاره (چې د آشرارو له لورې بنده وه.) خلاصه کړي. موږ هم له خپلو افغاني ملګرو سره په زغره والو موټرو او ټانګونو کې سپاره شوو او د پټان لاره مو په خوله ورکړه، مخکې له دې چې موږ روان شو، د څلوېښتم لښکر د سر، سرپوځي قومندانانو موږ ته لارښوونه وکړه. په دغو کسانو کې ستر جنرال بارېس ګرماوف هم وو او د (کې، جي، بي) د رئيس يوري ويلاديميرووېچ آندروپوف، د بهرنيو چارو د وزير ګروميکوف، د دفاع وزير اوستينوف او د تورن جنرال بورېس تکاچ (چې په افغانستان کې د څلوېښتم لښکر قومندان وو او د پالتا اوکراينی وو.) آستازي هم راغلي وو. موږ ته يې ځانګړې توصيې وکړې، د ټولو خبرو نتيجه دا وه (ټول ووژنئ!)

موږ څو نفره يوه پټی داره ټانک ته ورپورته شوو، چې په سر يې دهشکه هم لګېدلې وه. له موږ سره په دغه ټانک کې دوه تنه افغانان ملګري هم وو، هغوی زموږ له لورې پوره ډاډ لاره، موږ هم ددغې خبرې په آساس هر څه ښه بلل او د يوې روښانه جګړې تمه مو لرله. موږ هر څوک د ماشې له صيقله وويستل او چې هر چا به خوند راکه؛ ختماوه مو. موږ يواځې يو هدف لاره، د لارې خلاصول؛ که په هر قيمت وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیسه خو داسې وه چې د افغانستان ــ پاکستان له ګډو پولو آشرار راتېرېدل، دوی غټ پټکي ترل او آزاد کالي یې اغوستل، چې کوچیان ورته ویلی شو، ښځې او واړه هم ورسره وو، که مو وژلي وی، له مستقیمو نیوکو سره مخ کېدو او خلکو به ویل چې عام افغانان یې ووژل؛ خو دوی به له آشرارو سره مرسته کوله. د پولې نه د راتېرېدو په مهال به یې وسلې د ببرو مېږو په خېټو پسې وتړلې او افغانستان ته به یې راننباسلې، وروسته زمونږ ملګرو دغه سردردی ته لارې چارې ولټولې، له پولې راتېرېدونکیو کوچیانو ته یې ځانګړي اصول وټاکل. قومندانانو د لارې خلاصولو ته هم پلانونه جوړ کړل، چې وار په وار به له مونږ سره شریکېدل. لویه ستونزه دا وه چې د خوړو له کمښت سره مخ وو او تل له دغې ستونزې نه کړېدو. ډېسمبر وو او هر ځای په واورو سپین وو څه مو کړي وی، جګړه وه، مونږ پیل کړې وه، باید ادامه مو ورکړې وی او پای ته مو رسولې وی.

الکسي چېرته دی؟

د پلان له مخې مونږ باید په درې ورځو کې ځانونه له ګردېزه تر ځمکنیو رسولي وی؛ که څه هم لارې د سیدکرم په کندو او د مېرزکې په ببرو غرونو وې. لارې له واورو ډکې او ستونزمنې وې، مونږ پلي او سپاره پوځیان سوق کړي وو او له هوا نه مو هم مرسته کېده. افغانان هم له مونږ سره اوږه په اوږه جنګېدل او چې څه به مو ترېنه وغوښتل؛ کول یې. زمونږ ډېر قومندانان چې له جنګي قواوو سره به ډېر کم جګړه ییزو ساحو ته تلل؛ هغوی به مخکې له دې چې جګړه پیل شي، ویل: مونږ، چې تاسو ته څه ویل شوي دي او څه کوئ؛ پرتله کوو!
ریښتیا هم، هغوی به کله، کله ویل: دا ځاروی مو وواژه؟ دا سړی خو بېګناه وو! ښځې مو هم ووژلې؟

مونږ به غلي وو او مجازات به مو په فکر کې ګرځېدل، هغوی به دغه کار دومره جدي ونه نیوه، وبه یې خندل او زمونږ د زړونو درېا به کمه شوه؛ هغوی به وویل: له هر څه نه لویه شوروي او ستاسو ژوند مهم دی.

سمه ده! مونږ روان شوو؛ په داسې حال کې چې د ایتماتوف مړینه مې له یاده نه وته، په الکسي مې باید پام ساتلی وی او د جګړې په اړه مې باید فکر کړی وی. ذهن مې ګډوډ وو، ځکه چې ډېر وخت مې له څو ټیلیفونونو پرته له مور، پلار سره اړیکه نه وه نیولې. له آیوانکې سره خو مې چې هغه شپه لیدلي وو؛ تر اوسه مې یې غږ هم نه وو اورېدلی. غوښتل مې هغې ته له یوه حیرانوونکي خبر سره یو ناڅاپه ورشم او ورته ووایم چې ته غولېدلې وې! مونږ جګړه وکړه او افغانستان مو په شوروي جمهوریت واړاوه؛ خو کیسه ټولو ته روښانېده چې څه پېښېږي؟

نه پوهېدم، خو د ایتماتوف ملګري له مړینې وروسته مې په ځان کې نوي احساسات راپارېدلي وو، غوښتنې مې بدلې شوې وې؛ خو نه پوهېدم چې څه وړ غوښتنې او د څه په بابله غوښتنې لرم؟ خو په هر حال، بدلون مې احساساوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ټانک د ځنځیرونو ګړزا خته. په ځانګړي شر و شور د پټان په لور تلو. الکسي ګوته په ماشه غلی ناست وو، سترګې یې په یوه شي کې ښخې کړې وې او فکر یې بل چېرته وو. افغانان ملګري؛ یو یې دهشکې ته ولاړ وو او بل په ټانک کې ناست وو او په ټیټ غږ یې زموږ د روحیې د رالوړولو لپاره زما هغه شعر په ماته ګوډه روسي وایه:(زموږ وطن ښکلی دی! زموږ مرال قوي دی! موږ جنګېږو، یو بل شوروي جمهوریت جوړوو!)
نه پوهېده چې څه وایي، خو ویل یې.

ما ته بیا په دې ساړه او کرکجن موسم کې د ایتماتوف راځوړند او یخ جسد سترګو ته ودرېد، وېره مې احساس کړه، الکسي ته مې وکتل، هغه هم فکر کووم همدغه سوچ رالاندې کړی وو.

د جوړ شوي پلان مطابق، موږ باید د لښکر په پای کې تلای او د شا له لوري مو د لښکر ساتنه کولای، همداسې مو کول. نقشه او پلان مو تعقیبول. د ډېسمبر په دغه ورځ مځکه سپینې لړې نیولې وه، په دوه متری کې شیان په سختۍ ښکارېدل. تېز؛ خو په احتیاط تلو. ډېر په سختۍ ښکارېدل چې د افغانانو له بامونو لوګي روان وو. یو وخت مو ولیدل چې له سیدکرم نه تېر شوي یو او د کړکېن په ښکلې وادي ورننوتي یو؛ د دې تر څنګ مو دا هم احساس کړه چې په دغه ښکلې او تنګه دره کې (په داسې حال کې چې لړو نیولې وه.) له لښکره شاته پاتې شوي یو او لاره مو ورکه کړې ده. د ټولو په زړونو ډار ننوت او نه پوهېدل چې څه وکړو؟

ټانک مو ودراوه او یوه شېبه په فکر کولو کې شوو. فکر مې دومره خراب وو چې هېڅ مې دې ته خیال نه وو شوی چې الکسي چېرته دی؟

الکسي له ټانکه کښته شوی وو، ټوپک یې په ټانک کې پرې ایښی وو؛ خو ځو داني ګرنېټونه یې له ځان سره وړي وو. ټوپک مې یې راواخیست، په خوله کې یې یو یاداښت کېښودل شوی وو، ۳۵ کاله تېرېږي خو هغه یاداښت اوس هم له ما سره دی او د یوه آرزښتمند شي په توګه یې ساتم. هغه لیکلي وو:(زه ډارن یم، په دومره ناآرامو مغزو مې د لویې شوروي لپاره څه نشول کولی، زما غونډې خلک باید ومري؛ خو مرګ هم له ډارنو کرکه کوي، تر څو یې ځان ته راونه غواړي. ښاغلی قومندانه، هر کله چې لویې شوروي ته ولاړې، زما قضیه وتړه او ورته ووایه چې عامل یې مړ شو. مور خو مې زما په بابله نه پوښتي؛ خو که بیا یې هم وپوښتل، ورته ووایئ چې د یوه آتل په توګه مړ شو.)

له هر هغه څه چې زه ډارېدم، هغه پېښه وشوه، الکسي د ایتماتوف له پېښې پوره آغېزمند شوی وو، په یاداښت کې یې هم هغه څه لیکلي وو چې ایتماتوف لیکلي وو. د هغه یاداښت مې جېب ته واچاوه او له دهشکې ته ولاړ افغان ملګري نه مې د الکسي په باب وپوښتل، هغه په ماته، ګوډه روسي وویل، چې د ټانک له درېدو سره سم له ټانکه کښته شو.

د ټانک د درېدو دومره وخت نه وو تېر، کولی مو شول د دغې کرکجنې پېښې مخه ونیسو. د ټانک چلوونکي ته مو توصیه وکړه چې همدلته دې ودرېږي او هېڅ ښور دې نه خوري او په خپله له افغان ملګري سره (چې دهشکې ته ولاړ وو.) له ټانکه کښته شوم، په تقریبا یو فوټ واوره کې مو د الکسي پلونه لټول، بالاخره مو پیدا کړل، تعقیب مو کړل، د غره ډډې ته ورپورته شو، په ګنو نښترو کې به کله، کله د الکسي پلونه ورک شول. موږ ډېر تېز تلو، له احتیاطه مو هم کار نه اخیسته، پوهېدو، که چېرته په یوه دقیقه کې هغه ته ځان ورونه رسوو، لاسي بم ځان ته ږدي او وژل کېږي. یو وخت بیا د الکسي وارخطا پلونه په نښترو او ګڼو وچو وښو کې ورک شول، موږ د پلونو په پیدا کولو لګیا وو چې د لاسي بم غږ مو واورېد، هیڅکله په ژوند کې دومره نه وم مایوس شوی، لکه په هغه وخت. کېناستم او ومې ژړل؛ خو افغان ملګري زړ راپورته کړم او راته ویې ویل چې باید هغه لوري ته ورشو، ولاړ شوم، خو احساس مې کړه چې زنګنونه مې لړزېږي. د الکسي مړی دوه ځېږې پروت وو او تازه وینه ترې بهېده. موږ یوه شېبه غلي ولاړ وو؛ خو بیا افغان ملګري د تل په څېر زړورتوب وښود، د الکسي خواره واره او پاشلي آندامونه یې راټول کړل. په واوره کې د لویې شوروي بیرغ جوړ شوی وو، سور رنګ. شوروي ملګري د افغانانو لپاره ځان قربان کړ او افغان ملګري یې د جسد په راټولولو کې زړورتیا ښودله. د جسد لیدلو هم د سړي زړه خراباوه. موږ د جسد راپورته کولو ته ځانونه جوړول چې د غره له سره په موږ ډزونه وشول، زموږ له پښو سره نږدې ځیان لګېدل، ډزو کوونکو په قهرجنه لهجه په آمریه ډول یو څه ویل، تقریبا له موږه سل متره لرې وو، له ما پناه وو؛ خو افغان ملګري ته مې مخامخ وو، په پوښتونکي نظر مې وروکتل: افغان ملګري وویل: آشرار!

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل کور

د زنګنونو تر څنګ مې زړه هم ولړزېد. تازه واوره هم راکښته شوې وه او له لرې نه د ځناورو غږونه اورېدل کېدل. افغاني ملګري مې وويل: قومندانه، موږ بايد وسلې وغورځوو! هغوی موږ وژني!

خو ما فکر کاوه چې مقاومت بهتر دی، دښمنان ورو، ورو رانږدې کېدل او په موږ کړی راتنګېده. موږ ته ويل شوي وو چې آشرار دومره حوصله او د بنديانو د ساتلو لپاره توقيفخانې نه لري. يو ناڅاپه مې پرېکړه وکړه، توپکونه مو وغورځول. لاسونه مو پورته کړل او افغان ملګري مې په افغانی ژبه چغه کړه: موږ تسليم يو!
ډزونه لا هم يو، دوه کېدل او زموږ د پښو سره يې واوره شيندله. هغوی په احتياط سره رانږدې کېدل او د ټوپکو نلونه يې زموږ لوريو ته نيولي وو، هغوی د يوې کړی په څېر په موږ راچاپېر وو. په پای کې تر موږ راورسېدل، په سرونو يې کلک، کلک کونداغونه راکړل، موږ سر چپه په مځکه ولوېدو، هغوی په زوره، زوره غږېدل، فکر کووم ښکنځلې يې کولې. وروسته يې زموږ د لاسونو د تړلو په دوران کې ځينې دعاګانې هم لوستې. د الکسي له شيندلي جسد نه وينه روانه وه او سپينې واورې ته يې د ګوند د بيرغ رنګ ورکاوه. موږ ته يې سترګې راوتړلې او په يوه لوري يې روان کړو، لا مو له بدنه د تېر ګوزار درد نه وو وتلی چې نور يې ووهلو، هيڅ کله مې داسې درد نه وو ليدلی، پخوا مې فکر کاوه چې د آيوانکې له بېلتونه بل بد شی په دنيا کې نشته؛ خو وروسته وپوهېدم چې تر فزيکي درد او وهلو هيڅ خراب شی وجود نلري.

موږ نه پوهېدو چې چېرته ځو؛ خو په تلو کې ستونزو پوهولو چې په غره پورته خېږو. د الکسي جسد هملته پاتې شو او په دنګو نښترونو کې په داسې حال کې روان وو چې د دښمنانو سخت سلوک هم ورسره مل وو. موږ (شخصاً زه) د يوې لويې شکنجې او ورپسې د مرګ په تمه وو. يو نفر وو، چې هم يې ډېرې ښکنځلې کولې، هم يې ډېر تهديد او وهل کول، ومې ويل چې خلاص شم، لومړی دی په دار ځړوم.

کېدی شي ډېر مزل مو کړی وي، يا کېدی شي لږ مزل مو کړی وي؛ خو وخت يې ډېر ونېو. هغوی هيڅ ستړي کېدل نه؛ تر څو يې چې تر منزله رسولو، د ولاړېدو توان نه

وو راپاتې. موږ يې د يوې لويې غونډۍ په سر يوې سمڅې ته ننباسلو، دا موږ حس کوله؛ ځکه د باد غږ او سړه هوا ورک شول. د پښو د څښک، څښک غږ په ځای د درب، درب غږ اورېدل کېده. کرکه مې احساسوله او تر سپږمو مې د وينو بوی راته. يوې بېلې کوټې ته يې ورواچولو، سترګې او لاسونه يې راپرانيستل. هغلته هيڅ فرش نه وو، غولی نمجن وو او د موږکانو بوی ته. کله نا کله به يو نيم موږک له سوړې راووت او په کوټه کې به يې منډه کړه. له افغان ملګري نه مې د دې ځای په باره کې وپوښتل، هغه وويل: دا د منګلو ساحه ده.

منګل د پښتنو د ځېرو قبايلو څخه دي، د انګرېزانو په خلاف په لويو جګړو کې هم همدغه قوم ډېره لويه ونډه لرله او د بې پايه مقاومت تاريخ لري.
يو څو شپې وروسته مو سترګې له تيارو سره بلدې شوې. له باندې نه د ملايانو غږونه اورېدل کېدل، چې کرکه او غوصه پکې محسوسېدل. کله، کله به په خټ، خټ وخندېدل. افغاني ملګري مې په ماته ګوډه روسي د هغوی خبرې راته ژباړلې؛ خو نور مې دې ته اړتيا نلرله چې نوي شيان زده کړم؛ ځکه پوهېدم چې له دغه غاره وتل سخت نه، ناممکن دي. دغه ځمکتله بېخي نامنظمه او جګه او ټيټه وه. سړي ته يې داسې څه وريادول چې ښه نه دي. د پښو لړزه مو لا نه وه ختمه، چې د څه شي انتظار مو کاوه؛ پېښ شول. څو ږيره ور چې لويې ټوټې يې له سرونو تړلې وې، راننوتل. بې سريزې يې کار پيل کړل. د نښترو کلک لرګي يې راته ونيول. موږ له درده چغې وهلې؛ خو هغوی ته له موږ ډېر درد ورته او هره شېبه يې هڅه کوله له افغاني ملګري مهم معلومات واخلي؛ خو هغه خپلې خاورې او دندې ته وفادار وو، په خوله يې ورغوی ايښی وو او څه يې نه ويل. له ما خو يې د څه اورېدو تمه نلرله، په کوټک يې پوهولم چې کرکه يې حد نلري. افغاني ملايانو هغلته په سمڅه کې يوه لويه تجربه راکړه، هغوی وپوهولم چې له فزيکي درده ناوړه هيڅ شی نشته.

ډوډۍ هم ډېره خرابه وه او سړی نه په مړېده؛ خو موږ پخوا له دې شيانو سره بلد وو او عادي راته ښکارېدل. يواځې له يخ او شکنجو ډېر ځورېدو. د هر چا به چې خوښه شوه، راته به او ښه وهل به يې راکول، ښکنځلې به يې کولې او بيا به يې وروسته روحاني دعاګانې لوستلې. زموږ د وهلو په بدله کې به له خدايه د لوی ثواب په تمه وو. يو وخت يوه حيرانوونکې پېښه هم رامنځ ته شوه، يوه کليوال سړي مجاهدينو ته دوه پسونه راوستل، تر څو مجاهد قومندان اجازه ورکړي چې زموږ په لوري راشي، ومو وهي او له دې لوی ثوابه ځان برخمن کړي. هغه اجازه ورکړې وه او غټ سړی له غټ کوتک سره راننوت، د هغه کرکه د هغه د ګوزارونو له شدت

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه معلومېده. مور دواړه په څو شېبو کې له هوښه وتلي وو. هغوی ټول پښتانه وو. مور ته خبر رسېدلی وو چې په ګردېز او سيدکرم کې مو ملګري نيول شوي وو؛ خو مور نه پوهېدو هغوی څوک، څوک دي. د لارې د عملياتو په باره کې افغان ملګري ويل چې مجاهدينو ويل، روسان بريالي شوي دي. زه خوښ شوم؛ خو په زړه کې مې راوګرځېدل چې ملايان به خامخا د دې خبرې غچ له مور نه اخلي.

زه يوې خبرې ته حيران وم او هغه دا چې ولې ملايانو غوښتل مور ژوندي وساتي، که د تبادلې لپاره يې دا کار کولی؛ نو هغه مجاهدين چې په مخامخ جګړه کې نيول شوي وو، ژوندي نه دي پاتې او تر توقيف او زندانه نه دي رسېدلي.

دوی هغه څه کول چې مشرانو يې ورته ويل. د دوی مشران ډېری مذهبي پوهان وو، چې هر يوه يې له يوې لويې نسب دارې او شتمنې کورنۍ سره تړاو لاره. هغوی ته نه يواځې د دوی ټوپکمارانو عقيدت درلود؛ بلکې عامو وګړو هم هغوی د خدای آستازي بلل او د ژغورونکو پرښتو نسبت يې ورته کاوه. د هرې پنجشنبې په ورځ به د شاوخوا کليو خلکو مجاهدينو ته په ډالۍ کې پسونه راوستل او کالي به يې هم ورمينځل. هغوی په ښکاره ډول په خپلو لستوڼيو کې مارانو ته ځای ورکاوه. افغانانو د ځان په ضد خلک روزلي وو؛ خو کله چې وپوهېدل؛ نو وخت تېر وو او دغه لويه جغرافيوي ساحه په نفتي شېخانو او امريکايانو پلورل شوې وه. دوی هغه چا ته ډوډۍ ورکوله چې عامه ځايونه يې رنګول او په هغه چا پسې يې (چې پلونه، ښوونځي، روغتونونه، د برېښنا بندونه او نور عامه ځايونه جوړول.) چغې وهلې چې زمور له هيواده ووځئ! حال دا چې د جګړې دواړه فريقه پردي وو. مور مستقيماً په جګړه کې ښکېل وو؛ خو امريکا، عربانو، پاکستان او د چين کمونستانو له افغاني مذهبي جنونيت نه ګټه اخيسته او افغانان يې په افغاني حکومت ورمارش کول. ډېر ځله مور په پاکستان کې د داسې غونډو او مظاهرو په اړه واورېدل چې اصلي موضوع به يې له دغه ټکي راګرځېده(د افغانستان جهاد، د پاکستان دفاع) دا يې په تله برابر تللي وو. زمور کرېملينيانو هم ډېرې غلطۍ تکرارولې؛ خو په هر حال...

يوه ورځ يوه بله پېښه وشوه، افغاني مجاهدينو يو نږدې زوړ او رېږدېدونکی سړی زمور سمڅې ته رانغويست، د هغه لاسونه يې په خپل پټکي شا ته ورتړلي وو او هره شېبه يې هڅه کوله د خپلو قوي منګولو زور د سړي په يوه خوا بل خوا کړولو، جګولو او ټيټولو يقيني کړي. مور ته دا نسبي په زړه پورې وه او فکر مې کاوه چې زمور کوچنۍ ډلې ته يو بل نوی سړی هم راغی. هغه يې يوه کونج ته د يوه بې ارزښته شي په توګه وروغورځاوه او فکر کووم، دغه زاړه سړي به هم د

خپل معنويت د سپکېدو احساس کړی وي؛ ځکه دا ډېره حيرانوونکې وه چې د تورو روسي کلوشو لرونکی سړی دې په داسې ډول ځای کې وي. زوړ سړی چې کله له ډېرو چغو او کنځلو کولو ستړی شو؛ نو له خپلې پزې راتوېېدونکو وينو ته متوجه شو او کېدی شي فکر يې کړی وي، چې له خلاصونې بغير بايد په نورو شيانو هم فکر وشي.

څو ورځې وروسته هم له مور سره نه غږېده، بيا، کله چې افغان ملګري په ډېر ټينګار وغوښتل، هغه د څه خبرو کولو ته مجبور کړي؛ نو هغه خوله پرانيسته او د افغان ملګري په وينا، ويې ويل، چې د دغه ځای قومندان د شاه د وخت په معاملاتو کې ستونزه ورسره لري او هغه ته د غچ اخيستلو تر ټوله ښه موقع همدغه معلومه شوې او دی يې له ناسيونالېستانو سره په کومک تورن کړی دی.
دغه زېره خرېيلی سپين ږيری له تقريباً لسو ورځو وروسته د مجاهدينو له لوري په داسې حال کې له سمڅې وويستل شو، چې هره شېبه يې چغې وهلې او د کومک غوښتنه يې کوله؛ ځکه هغه پوهېده، چې له ده سره اوس څه پېښېږي. کله يې چې له سمڅې وويست، څو دقيقې وروسته مو د سختو، يو طرفه او ډېرو ډزونو غږ واورېد او له دې سره مو احساس کړه چې د زاړه افغان کيسه د تل لپاره ختمه شوه.

له لومړۍ نيونې وروسته ورځې، اوونۍ يا مياشتې تېرېدې؛ خو نه پوهېدم، کېدی شي مياشتې تېرې وي؛ ځکه هوا ښه شوې وه. له ورې لرګينې دروازې د لمدو خاورو راننوتونکې بوی په دې پوهولو چې نور پسرلی دی او ژمی مات شوی دی. د لمدو خاورو له بوی سره به د تازه شنو شويو وښو بوی هم راته او سړي ته به يې هغه څوک وريادول چې خورا به پر ګران وو. د پېنزا پسرلی يې رايادا‌وه او آيوانکه او د هغې ځلاندې سترګې يې ياد ته راوړلې. د ودکا او چکر وخت وو؛ خو مور په داسې قفس کې بند وو چې خلاصېدل ترې ناشوني وو. کله، کله به په فکر کې ډېر لرې لاړم؛ آيوانکه او رومانتيکې پېښې؛ خو کله به چې هوښ سره وښورولم؛ نو په نمجنه ځمکه به ناست وم او د ملايانو خبرې او د مورکانو سندرې به مې اورېدې. افغان ملګری مې هم زما په رقم له روحي ستونزو سره مخ وو؛ خو بيا يې هم د ځان په باره کې فکر نه کاوه او تل به د مېلمه (زما) په اړه ځورېده. زما د تسلي لپاره به يې زما سندره زمزمه کوله(يو بل شوروي جمهوريت!) خو هغه په دې نه پوهېده چې اوس د افغانستان د شوروي کېدو خوبونه په اوبو لاهو کېږي، کيسې پېچلې کېږي او هر څه يو نامعلوم پلو ته ګرځي؛ خو افغان ملګري په هر حال کې ډاډ راکاوه او ويل يې چې مور (افغانان) له تاسو سره يو او د سر په بيه ستاسو ساتنه کوو. هغه هيڅ وخت همت نه بايله. څو، څو ځله يې له سمڅې د تښتېدو پلانونه جوړ کړل؛ خو يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه یو خنډ به رامنځ ته کېده. تر ټولو لوی خنډ، چې زموږ پلانونه به یې له منځه وړل‌و سره مخ کول، تیاره او د رڼا نه شتون وو. په څلرویشت ساعته کې به یواځې یو ساعت داسې پېښېده چې زموږ سمڅه به لږ روښانېده. موږ یواځې د یو بل مخونه لیدلی شول. . ډیرې مو اوږدې شوې وې. که په دې وخت کې مو د افغانانو کالي اغوستي وی؛ نو مجاهدین به برېښېدو.

موږکان هم ډېر شوي وو. زموږ غوږونو ته به یې د غم موسیقي غږوله. کله، کله به یې په موږ راټوپ کړل او خوله به یې رابانډې ولګوله. د هغوی په غږ کې مې هم سپکوونکي الفاظ محسوسول (زموږ له هیواده ووځئ!)

موږ وروسته هم د تېښتې لارې سنجولې او پلانونه مو جوړول. په هغه یوه ساعت کې، چې سمڅې ته رڼا رالوېده، د سمڅې وره ته به مو ځانونه وررسول او رالوېدونکې رڼا ته به مو له لوټو او تیږو نه په مځکه نقشې راکاږلې او ځانونو ته به مو د تېښتې لارې سنجولې. موږ وپتېیله چې له سمڅې نه تر وتو وروسته د غره په ډډه کې د ډنډ و پټان ـ ګردېز لاره تعقیبوو او دنیمې ورځې یا یوې ورځې توند او سخت مزل نه وروسته رود ته ځانونه رسوو.(چې امن ځای دی.) څو ورځې دمه کوو او بیا خپلې پوستې یا رادارو ته ځو، بېرته ټوپک رااخلو او جګړه پیلوو؛ خو آساسي ستونزه دلته وه چې څنګه له دې ناولې ځمکتلې ووځو؟

د الکسي او ایتماتوف آرواوو هیڅ کرار کېناستو ته نه پرېښودم، په دې ډاډه وم چې زما په زړه کې به د غچ راپارېدلي احساسات یو ورځ سړېږي او زه به د خپلو ملګرو بدله اخلم. د ملایانو په جوماتونو به د لور او څټک بیرغ رپووم او آیوانکې ته به وایم چې راشه وګوره، تا دروغ ویلي وو!

یو وخت دومره له ذهني فشار لاندې راغلم، چې چغې مې کړې او ځان مې په مځکه، مځکه ویشته. شېبه وروسته درزا شوه، سمڅې ته ملایان راننوتل، لغتې یې راکړې او په مځکه یې آرام پرې ایستم. هغو ی ووتل او دروازه یې په شدت سره بنده کړه. افغان ملګری وارخطا وو او زما له خولې یې ځګونه پاکول. ما ویل هر څنګه چې کېږي باید له دې سمڅې ووځو. موږ د پلان په جوړولو کار پیل کړ. افغان ملګری یو څه له دغې جغرافیې سره بلد وو او زه هم چې په کومه لاره راغلی وم، پوره ډاډه وم چې بېرته پرې تللی شم. د وره په خوله کې مو تټې رڼا ته نقشه جوړه کړه او بیا مو پلان جوړ کړ چې په ځانګړي تکتیک سره نن شپه تښتو.

هغوی په موږ پسې دي.

د معمول خلاف، له باندې نه د آلوتکو آوازونه راتلل او مجاهدینو پرېشانه یو پلو بل پلو منډې وهلې او درېا یې تر موږ راتله. وپوهېدو چې یو څه خبره شته، یو څو شېبې آلوتکې تاو را تاو شوې، بېرته لاړې او غږ یې ورک شو. مجاهدین هم کرار شول او خپلو موږک غارونو ته راغلل، ځینې دعاګانې یې هم لوستلې، ځینو خو خندل هم.
زما زړه لړزېده؛ ځکه چې یوه نوې پېښه پېښېدونکې وه؛ خو افغان ملګری عادي ښکارېده او دا وعده یې راسره وکړه چې په هر ډول وي تا به تر ګردېزه ژوندی رسووم، بیا دې د خپلو ملګرو غچ واخله او شوروي ته، خپلې کورنۍ ته ولاړ شه!
موږ د ملا راتلو ته انتظار باسه او تیار ناست وو. افغان ملګری له وره سره نږدې ناست وو او ځان یې ویده ښوده. یو وخت لرګینه دروازه راخلاصه شوه. افغان ملا، چې کلاشینکوف یې غاړې ته اچولی وو، سمڅې ته راننوت، هغه د زاړه افغان کلوشې په پښو وې، له افغان ملګري راتېر شو، کله یې چې د خوړو کاسه په ځمکه کېښوده، یو ناڅاپه مې حمله پر وکړه، ده چې د داسې پېښې تمه نلرله، وډار شو، هر څه ته یې لاس وراچاوه، ما د هغه په خوله لاس ورکېښود، د شا لخوا ترې راچاپېر شوم، د سمڅې تیارې حصې ته مې کش کړ، ټوپک یې په مځکه ولوېد.
افغان ملګري په دروازه کې په ولاړ ملا حمله وکړه، په زوره یې سمڅې ته راکش کړ، ټوپک یې ترې واخیست او وې ګواښه چې غلی پاتې شي. مجاهد لاسونه پورته کړل او په دېوال پورې یې ځان ونښلاوه. ما ټوپک راواخیست، مجاهد ته مې لغته ورکړه، دواړه مو په یوه ځای ودرول، لاسونه یې پورته نیولي وو او لړزېدل.

افغان ملګری مې وپوهاوه، چې هغوی وپوښتي، له دې ځایه د تښتېدلو لاره کومه ده او څومره مجاهدین دلته پاتې کېږي؟

هغه پوښتنه وکړه؛ خو مجاهدینو نه غوښتل څه ووايي، له ډېر تهدید سره هم چوپه خوله ولاړ وو. اخر مو حوصله ختمه شوه، اورمېږونه مو ورتاو کړل او کیسه مو پای ته ورسوله. د افغان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملګري په مرسته مې د افغانانو کالي واغوستل، پکول مې په سر کړ او څادر مې له ځانه تاو کړ. د هغوی مرې مو د سمڅې يو کونج ته ورکش کړل. بيا په ډېر احتياط له سمڅې ووتو. د سمڅې دروازه مو وتړله، دهلېز هم تياره وو. د باندې سپې غپېدل. يو نيم مجاهد به مو هم مخې ته راغی، سلام به يې وويل او تېر به شو. موږ اوس له سمڅو راوتلي وو. په ځنګله کې مې يو ښکلی احساس وکړ. دغه سمڅې په چمنونو پوښل شوې وې او له باندې داسې نه ښکارېده چې دا دې د اوسېدو ځای وي. سپې غپېدل...

سمڅه تقريباً د غره په سر کې وه او موږ له غره نه د راکوزېدو په حال کې وو؛ کرار او ډاډه.

هغوی د سمڅې د امنيت لپاره د ونو او ګڼو بوټو په منځ کې پيرې درولې وې. موږ د ګڼو ونو په منځ کې په لمده خاوره ورو، ورو لاندې د سيند په لور کښته کېدو. په سر مو تياره آسمان ولاړ وو او د يوې نوې کېدونکې پېښې ننداره يې کوله.

(که يو څوک غږ وکړي او ووايي چې چېرته ځئ؟ موږ به څه وايو او يا که هغوی زموږ سمڅې ته ننوتي وي او لوڅ مجاهدين يې مړه ليدلي وي، بيا؟ موږ بايد تېز لاړ شو!) افغان ملګري ته مې وويل.

هغه وويل: له غره چې کښته شو، بيا نو د لوېديځ پلو په منډه ځغلو، يواځې دلته دومره کوو چې څوک راباندې شکي نه شي.

موږ په خبرو لګيا وو چې د ګڼو بوټو له لورې يو چا راغږ کړ: چېرته ځئ!

زما زړه ولوېد، هغه پلو مو وروکتل، ډله مجاهدين د نښتر د ونو لاندې د بوټو په منځ کې په يوه هوار ځای ناست وو، يو دوو يې سګرېټ هم لګولي وو. افغان ملګري (په داسې حال کې چې لړزېده.) وويل: لاندې کښته کېږو! (افغان ملګري په ډېر زيار سره خپل تعادل ساتلی وو.)

مجاهد غږ کړ: اودس ته ځئ؟

افغان ملګري وويل: هو!

ـ ښه پام کوئ، د شورويانو ګزمې نن ليدل شوې دي.

ـ سپي ده.

موږ روان شوو؛ خو د پښوا څخه هم ورو؛ ځکه موږ ويل چې شکمن نه شي. افغان ملګری ډېر ډاډه وو، په تېره بيا هلته، چې له ېرو ونو راکښته شوو او د سيند غاړې ته راورسېدو.

افغان ملګري وويل: اوس هغوی د خپلو ملګرو پوښتنه کوي، کله يې چې پيدا نه کړي، پسې ګرځي او کله يې چې زموږ په سمڅه کې مړه او لوڅ پيدا کوي؛ نو هغوی وايي چې بنديان موږ وليدل، د افغانانو کالي يې اغوستي وو او په دې لاره کښته شول. بيا نو ټولو ځايونو ته مخابرې کوي او موږ له سختې ځارنې لاندې راځو...

ما وويل: بايد...

ـ بايد وتښتو، په منډه! هله نو...

د غره په ډډه کې مو د لوېديځ پلو منډې شروع کړې. دغه ځای هم په ونو پوښل شوی وو، سيند يوه لويه غوغا جوړه کړې وه، سل متره به نه وو تللي چې د ډزو غږ مو واورېد، ورسره سپې هم وغپېدل. يوه شېبه ودرېدو، افغان ملګري وويل: هغوی ته معلومات شوی، په موږ پسې دي، ېره کوو، تښتو!

قدمونه مو نور هم چټک کړل، ما وويل: ځغلو...تېز...اوس موږ نشو کولی چې ودرېږو. داسې ټاکلی ځای هم نه دی رامعلوم...خوندي...

ـ د لارې په اوږدو کې کله، کله خپل مسير ته بدلون ورکوو، خو موږ بايد د شپې تر پايه سيدکرم ته ورسېږو، هغلته د لارې ښي اړخ ته اوږو او په يوه کور کې پناه اخلو.

ما وويل: يوه شېبه ودرېږه!

موږ ودرېدو، شا ته مو وکتل، رڼاوې مو ولېدې؛ خو ډېرې تتې. په پوخ يقين سره يوې لويې ډلې په موږ پسې ځغستل. هغوی که څه هم لرې وو؛ خو د پښو او ښکنځلو غږونه يې تر موږ رارسېدل. منډو ته مو نور زور هم ورکړ، په آزاد پرتوګ کې منډه وهل راته سخت وو، افغان ملګري مرسته راسره کوله، له لاسه يې نيولم او په ځان پسې يې راکاږلم، تېز ځغستو؛ خو د مجاهدينو په پرتله موږ په غرونو کې له منډو سره نه وو بلد. هغوی ورو، ورو زموږ لوري ته رانږدې کېدل او د پښو غږونه يې اوس موږ ښه واضح اورېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغان ملګري وویل: بې له دمې منډې وهو او هغوی ته په ځغاسته کې ماته ورکوو!
کیڼ لوري ته تاو شوو او په غونډۍ وروختو، په ګڼو ونو کې مو منډې وهلې. د مجاهدینو د پښو غږونه لږ کرار شول؛ خو ځراغونه یې یو خوا بل خوا اچول، موږ د پخوا په څېر منډې وهلې...هغوی زموږ په لور ډزې کولې...

په ټوله شوروي کې ما داسې ښکلا ونه لیدله.

تیاره لا نه ورکه شوې چې له جګو غرونو او ببرو ونو یوه هوار ډاګ ته راورسېدو، دا سیدکرم وو. ټوله شپه مو سترړی مزل کړی وو، اوس مو هم احساسوله چې مجاهدین راپسې دي. ښې لاس ته وګرځېدو او په تیاره کې مو د غره په لمن کې کورونه سیې کړل. بس زړونه مو ولګېدل، د ځغستا شیمه نه وه راپاتې؛ خو تېز تلو او د مجاهدینو ډار مو احساساوه. افغان ملګري وویل: موږ باید ژر یوه کور ته پناه وېسو، خلک د خدای د لمانځلو لپاره جومات ته راوځي، آذان ته کم وخت پاتې دی.
شېبه وروسته په کلي کې وو، ټول کورونه بې نقشې جوړ شوي وو، اوس مو دروازې سیې کولی شوی. له ختو نه د یوه جوړ کور لرګینه دروازه مو په کراره وټکوله، څوک راونه وتل، بیا مو وټکوله. یوه شېبه مو یو ډډ غږ واورېد، چې خامخا به یې ویل: څوک یئ؟ درغلم!
افغان ملګري وویل: مجاهدین یو!
سړي دروازه خلاصه کړه، د خپل آواز په څېر غټ سړی وو، شنې سترګې یې هم لرلې، حیران شو؛ خو له حیرانۍ سره، سره راغی او په غېږه یې له موږ سره سترړې مشې وکړې.

افغان ملګري مې راته ویلي وو چې ته باید غلی پاتې شې او د یوه ګونګ په څېر سلوک وکړې. زه غلی وم، سړی له افغان ملګري سره غږېده. وروسته یې کور ته ننباسلو. سړی ډېر کښته پورته کېده او ځان یې خوش قسمته ګاڼه، چې مجاهدین یې مېلمانه شوي دي. سړی لاړ او موږ یې په کوټه کې کښېنوولو. افغان ملګري ته مې وویل چې ته باید هغه پوه کړې چې زموږ له راتګه څوک خبر نه کړي. افغان ملګري ومنله.

سړی له دوو کوزو ګرمو اوبو سره راغی.(په اوړي کې هم هلته خلک سهار ګرمې اوبه استعمالوي.) ویې ویل: اودسونه وکړئ، اوس آذان کېږي، جومات ته به ځو!
افغان ملګري وویل: نه، نه! موږ سترړي یو، جومات ته نه شو تللی؛ خو باید هیڅوک هم خبر نه شي چې له تا کره دوه مجاهدین راغلي دي.
سړی یو څه بل ډول شو؛ خو په مجاهدینو ورته شک کفر ښکاره شو، ویې ویل: سیې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مور د کور پراخ آنګړ ته راووتو. سړی بېرته کور ته لاړ. ما په لاس کې کوزه نیولې وه او نه پوهېدم، څه وکړم؟
افغان ملګري وویل: څه چې زه کووم، راپسې تکراروه یې!

اوس رانه هېر دي؛ خو فکر کووم، لومړی یې لاسونه ومینځل، بیا یې مخ، بیا یې پزه او خوله ومینځل او بیا یې تر څنګلو لاسونه ومینځل، وروسته یې په سر باندې په ځانګړي آنداز لاسونه راکښل او بیا یې پښې ومینځلې، ما دا هر څه تکرار کړل؛ خو په سر یې د لاسونو راکښل سخت وو. د کوټو له کړکیو ښځو او ماشومانو راکتل. آذان وشو، مور بېرته کوټې ته ننوتو. د کوټې په دېوالونو ببلابېلې مذهبي لیکنې راځړېدې، په لرګینو تیرانو کې ځوندېو ټالونه خوړل. غټ سړی کوټې ته راننوت، شمله یې سموله، ویې ویل: زه جومات ته ځم، زر راځم!

افغان ملګري مې بیا وریاده کړه، چې څوک زمور له شتونه خبر نه کړي. سړي سر وښوراوه او لاړ. افغان ملګری پورته شه او خدای یې لمانځه. ما ته یې وویل: راپورته شه، راپسې تکراروه یې، کېدی شي چېرته دې په کار راشي.
خو زه ستړی وم او کرار څملاستم. باید ووایم چې افغان ملګري به د مجاهدینو په سمڅه کې هم د څښاک له اوبو یو څه اوبه ځان ته ذخیره کولې، وروسته به یې غړي ورباندې مینځل او بیا به یې خدای لمانځه...ویده شوی وم...

یو وخت افغان ملګري وښورولم، یو نوم یې راته اخیسته، فکر کووم (عبدالله) یې ویل. ما ته خندا راتله، پورته شوم. غټ سړی، چې نوم مې یې نه دی زده، زما پښو ته په توشک باندې ناست وو، زما لوري ته یې په رحم او مینه راکتل. یوه تقریباً دیارلس کلنه نجلۍ مې مخته له کوزې سره ودرېده، د لاسو مینځلو لوښی یې رابېرته کړ. د دغې وړې نجلۍ ښکلا اوس هم زما په زړه کې ښخه ده. تکه سپینه، توري سترګې؛ که څه هم غاړه یې خیرنه وه او له کالیو یې د څناورو د خوشایو بوی ته؛ خو ښکلي مخ او ښایسته آندامونو یې د سړي ټول حواس هغه پلو وراړول. سترګې یې داسې کتابونه وو چې ما نشو لوستلی. په ټوله شوروي کې ما داسې ښکلا نه ده لیدلې، آن تر اوسه. زه احساساتي سړی نه یم او نه مې احساساتي خبرې خوښېږي، زه ریښتیا وایم، له دېرشو زیات کالونه اوړي؛ خو هغه نجلۍ مې له تصور نه نه وځي.
اې افغانې نجلۍ! ته اوس هم هغه شان ښایسته یې؟

زه ډاډه یم، که ته ژوندۍ یې نو یوه ښایسته ښځه به یې؛ خو وخت به کرکه درېخښي.
لاسونه مې پرېمینځل، نجلۍ لاړه. سړي دسترخوان رابېرته کړ. له ډوډۍ نه تاو پورته کېده. د شودو چای وو، کوچ وو او د غوا غوړي وو، ملهم لګېدل. تر اوسه پورې ما له ډوډۍ نه هغه شان خوند نه دی اخیستی. غټ سړی له افغان ملګري سره په خبرو لګیا وو. ما ډوډۍ خوړه، کله، کله به غټ سړي په خاکسارانه ډول راوکتل.
پوهېدم چې افغان ملګري ګونګ ورمعرفي کړی یم. زه مور شوم؛ خو زړه مې ویل نوره هم خوره!
غټ سړی د باندې ووت، افغان ملګري په خندا وویل: (عبدالله) څنګه یې؟
ما وویل: دا څه ډول یو نوم دی؟

افغان ملګري وویل: ته صبر وکړه، اوس به بل نوم هم کېږدم. دې سړي شل کاله کېږي چې واده یې کړی؛ خو نارینه اولاد یې نه لاره، شپږ لونې لري. څو ورځې مخکې یې زوی پیدا شوی دی. ډېر ورته خوشحاله دی، اوس یې راوړي، چې نوم ورباندې کېږدم، څو ورځې مخکې یوه ملا نوم ورباندې ایښی وو؛ خو ښځې یې ورته ویلي وو چې دا زما د تره زوی نوم دی، بده خبره ده، اوس نوی نوم غواړي. یوتیکوف څنګه دی؟

مور دواړو وخندل. غټ سړي ماشوم راوور، ټوټې یې ترې تاوې کړې وې. ماشوم شنې سترګې لرلې. غلی او ځیرک راته معلوم شو، ومې ویل، دی به موسیقي ږغوونکی یا لیکوال کېږي. افغان ملګري ښکل کړ، بیا یې ما ته راکړ.

سړي بې پایه خوشحالي احساسوله، په سترګو کې یې اوښکې ښکارېدې. دوه وړې نجونې په وره کې راولاړې وې، کاسو ته یې خړې سترګې نیولې وې. سړي په غوصه وروکتل، نجونې وتښتېدې. ماشوم مې په غېږ کې کلک ونیوه، کېدی شي حالت مې بدل شوی وي، نه پوهېدم؛ خو له سترګو مې اوښکې راولوېدې او په ګڼه ږیره کې مې ننوتې. ماشوم ته مې وکتل او بیا مې له ځانه سره وویل: ته په یو داسې ځای کې دنیا ته راغلی یې چې دوست او دښمن نه دی پکې معلوم، څوک چې تا ته ښوونځی او سرک جوړوي، له هغوی نه خلک کرکه کوي او څوک چې تا په تیارو کې ساتل غواړي، هغوی ته مینه ورکوي...

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشوم مې افغان ملګري ته ورکړ. يو نوم يې ورباندې کېښود، اوس رانه هېر دی؛ خو د (زمري) مانا يې ورکوله، فکر کووم. سړي ماشوم وېووړ او موږ له ستړيا څملاستو. سړي دروازه بنده کړه، موږ ويده شوي وو.

***

ماسپښين راويښ شوو. له باندې نه د نجلۍ چغه راغله. افغان ملګري له کړکۍ نه د کور انګړ ته وروکتل، ما ته يې وويل: دلته راشه!

زه ورغلم، هغه ښايسته نجلۍ د غټ سړي له لغتو لاندې وه، هغې چغې وهلې. نيم کميس يې په شودو لوند وو، غوا په انګړ کې منډې وهلې، پړی يې په غاړه کې پروت وو او نيمه پښه يې په شودو ککړه وه. له چوترې لاندې سطل پروت وو، شودو مځکه لړلې وه. بله ښځه راغله، د غټ سړي مېرمن ښکارېده، نجلۍ يې راپورته کړه. غټ سړي په لاسونو خبرې کولې، لاړې يې بادولې، پټکی يې په خاورو کې پروت وو؛ خو غږ يې تر موږ سم نه راته. دوو نورو نجونو غوا له پړي ونيوله. له موږ پناه شول. غټ سړي پټکی په سر کړ او د کوټې په لوري راغی. افغان ملګري وويل: غرور به يې نه ورماتوو!

موږ بېرته په خپلو ځايونو کې پرېووتو او ومو ښودله چې ويده يو.

سړی راغی، په آرامه لهجه يې وويل: مجاهدينو پورته شئ، د ډوډۍ او لمانځه وخت دی،

موږ راپورته شوو، سړي دسترخوان راووړ، همماغې نجلۍ اوبه او د لاسو مينځلو لوښی راووړل، سړي په غوصه ورکتل. د نجلۍ تورې سترګې سرې اوښتې وې او شونډې يې لړزېدې.

افغان غټ سړيه، تا ته به ستا دغه لور ستا د اوږد عمر لپاره هيڅکله دعا ونه کړي، ته د خپلې لور د خولې ډوډۍ داسې چا ته ورکوې چې ستا په عزت او ستا په راتلونکي ملنډې وهي. ته شر او فساد روزې! افغانه ستا ټولنه د ظلم په بنياد ولاړه ده او ظلم تلپاتې نه دی. د دومره وړو نجونو په مخ کې څوک د ظلم او کرکې يادونه هم نه کوي او ته تجربه ورکوې؟ تاسو زړونو ته د تېرو کېدو تمرين ورکوئ! سمه ده...

ډوډۍ راوړل شوه، سړي ځان خجالته باله چې شودې يې را نه وړې. هغه ويل چې د شودو په ډک سطل کې غوا پښه ايښې وه. وريژې، غوښه او ښوروا وه، ما له افغانۍ غوښې سره مينه لرله.

غټ سړی له افغان ملګري سره رږېده. ما ته معلومېده چې په يوه شي نه سره صلاح کېږي. په اخره کې غټ سړی غلی شو او ظاهراً داسې ښکاره شوه چې د افغان ملګري خبره يې ومنله. ډوډۍ وخوړل شوله او غټ سړی لاړ. افغان ملګري وويل چې سړی غواړي موږ په شپه کې له کلي وځو.

ما ورته وويل: سمه خبره ده، موږ بايد دشپې ووځو!

افغان ملګري وويل: سمه ده چې موږ به د شپې ووځو؛ خو فکر کووم، هغوی موږ نه پرېږدي، هر ځای لټول روان دي.

ـ نو ته څه فکر کوې، چې هغوی دلته هم راځي؟

ـ هغوی هر چېرته ځي.

ـ که موږ د ورځې ووځو، څه ستونزه ده؟

ـ غټ سړی وايي چې د ورځې د شورويانو او خلقيانو قوې ګرځي، هسې نه په ورپېښ شئ!

ـ آه...کم عقل غټ سړی...اوس به بيا اودس راباندې کوې؟

ـ نه، دا ځل غسل درباندې کوي، اوبه مې راوغوښتې، لامبو او د شپې ځو.

ځانونه مو ومينځل، تور خېري رانه روان وو. سړي ته مو وويل چې څوک زموږ له شتونه خبر نشي، بيا هغه لمانځه ته لاړ او موږ ويده شوي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه زما سکه ورور وو !

موږ باید د ماښام له تیارې خپرېدو وروسته له کلي وتلي وی. همدغه ډول مو وکړل. کله چې غټ احمق سړی له لمانځه راغی، موږ ورته وویل چې ځو، کور ته لاړ. لږه شېبه وروسته راغی، په دوو پاستوکې یې د پسه غوښه تاوه کړې وه، وېې ویل: په لاره کې به یې وخورئ!
ما کور له نظره تېر کړ، بیا په احتیاط راووتو. ټول خلک خپلو غارونو ته ننوتلي وو. په بیړه، خو په احتیاط له کلي راووتو، چپ لوری مو پښو ته ورکړ، شا ته مو راوکتل، کلی د ویده لېوه په څېر ښکارېده. هر خوا ته ډار غالب وو او هر شی، هرشی خوړونکی ښکارېده. افغان ملګری مې تعقیباوه، هغه په مسخرو وویل: (عبدالله) راتېز شه!
ما وخندل، بیا یې وویل: قوماندان صیب موږ باید راتېز شو، کېدی شي هغوی په کلي کې وي او د دوو تښتېدلو بندیانو پلټنه به کوي، کېدی شي غټ سړی هم په حقیقت پوه شي او په موږ پسې رامنډه کړي. موږ باید تېز لاړ شو!
ــ سم وایې! دا غرونه څومره کرکجن دي!
ــ کېدی شي دلته لېوان هم وي، آبادي کمه ده. داړونکي ځناور دلته د غرونو لمنو ته راکوزېږي، هغوی ډېر زورور دي، چې یو ځل څوک رالاندې کړي، بیا یې ترې خلاصی نشته.

افغان ملګری لګیا وو، ما وویل: په څومره وخت کې محفوظ ځای ته رسېدی شو؟
ــ له سپېدو چاودلو مخکې رود ته رسېږو؛ خو زه ډارېږم چې الوتکې مو له پاسه ونه ولي، هغوی به په موږ د آشرارو ګومان وکړي.
ــ ښه وایې، نو دې کالیو خو خپل کار وکړ ، لرې به یې کړو!

افغان ملګری غلی وو، تېز روان وو. غرونو ته ورنږدې کېدو. موږ باید نیم ساعت نور هم تېز مزل کړی وی، تر څو جنوب لوري غرونو ته ورسېږو. د غره په لمنو کې مو بیا د خطرونو سره مقابله کولی شوه؛ ځکه کولی مو شول ځان یو ځای پټ کړو، یو ځای مورچه ونیسو او ډزې وکړو. افغان ملګری په راتلونکي غرېده او موږ د غره د لمنې په لور روان وو. موږ وېره هم احساسوله او کله، کله به مو شا ته وکتل؛ خو هر څه ویده وو. د روانې جګړې آغېز په هر څه ښه پوره ښکارېده، آن د آسمان د ستورو د ځلا خوند هم نه وو. د پسرلي باد هم خولې لګولې،

یو بدرنګ غر یې پورته کېده، یو څو توري مې ترې تفسیرول(اې د پېنزا ګله، موږ دې رژوو، ځه او خپل وطن ته دې لاړ شه!)

افغان ملګري وویل: قوماندانه وګوره، یواځې دوه کیلو متره لاره پاتې ده!

ریښتیا هم په تیاره کې له موږ تقریباً دوه کیلو متره وړاندې د افغاني پوځیانو قرارګاه ښکارېده. موږ د غره په سر ولاړ وو. افغان ملګري تېزه، تېزه ساه وهله. موږ کولی شول بې له وېرې ۱۵ـ ۲۰ دقیقې د غره په سر استراحت وکړو؛ ځکه موږ کولی شول د غره ټولې خواوې وڅارو او د اړتیا په وخت کې ډزې وکړو. موږ روان وو، ماښام، ماخستن او شپه هم په تګ تېره شوه، کله ورو، کله تېز، کله په ستړیو قدمونو ، کله په منډه؛ خو پرته له دې چې ودرېږو، همداسې په مخ روان وو، تر څو چې د شین پوښو عسکرو په پوسته مې سترګې خوږې شوې. د غره له سره مې د سر په اشاره انقلابیانو ته سلام وکړ.

موږ د درې په منځ کې په تېرې شوې لارې ورهاخوا انقلابیان د خپل ستړي مزل منزل وباله.
شا ته مو راوکتل، هوار دښتونه او غرونه مو تر شا پرې ایښي وو. اوس د خطر په پېښېدو ډاډه نه وو او مطمین وو چې ساعت یو نیم ساعت وروسته به له انقلابیانو سره یو. کرار څملاستو او لویو پرښو ته مو ډډې ووهلې. ستړي او وږي وو. ما خپله برخه خواږه خوړلي وو. افغان ملګري په وچه ډوډۍ کې لږه غوښه تاو کړه او رایې کړه. د وږي ځناور په څېر مې په یوه وار له ستوني تېره کړه.

خپل ماضي ته فکر وبېږم. د ماشومتوب له یادونو نیولې، آن تر اوسه؛ هره شېبه مې تر سترګو تېرېده. یو وخت ماشوم وم، پلار مې ناروغ شو، درس مې هم وایه او کورني مصرفونه مې هم پوره کول؛ بیا ځوان شوم او حربي زده کړې مې شروع کړې، آیوانکه مې ولیدله او د ژوند خواږه وختونه پیل شول، بیا د شوروي او خلکو لپاره جګړې ته راغلم، خپله کورنی مې پرېښوده، خپل خواږه ملګري مې له لاسه ورکړل، په روحي ستونزو اخته شوم او له آیوانکې لرې شوم. د چا له لاسه؟ د افغانانو له لاسه.

ما یو ناڅاپه چغه کړه: یو افغان هم نه پرېږدم، زه د خپلو ملګرو غچ اخلم!
افغان ملګری غلی ناست وو او لویې پرښې ته یې ډډه وهلې وه، سترګې یې له خوبه ډکې وې. ما دا هېر کړي وو چې یوه افغان ته مخامخ ناست یم او ستونزې یې راسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وګاللې. ما فکر کاوه چې هغه به بیا د تېر په څېر غلی پاتې شي او وبه وایې چې زه له تا سره یم؛ خو نه!

هغه، هغه څه وویل چې ما یې تمه نلرله او ټول عمر یې نه وو ویلي. هغه په ډېر تېټ او خوبولي غږ وویل: او تاسو چې په زانګو کې واړه ماشومان ووژل، د هغوی بدل به څوک اخلي؟ د خلکو مالونه او ناموسونه مو ولوټل، په ژوندیو مو خاورې واړولې، له خلکو مو نوکان وباسل، د بدن غړي مو ترې پرې کړل او د خلکو راتلونکی مو تباه کړ...د دې خلکو غچ به څوک اخلي؟ آیا هغوی ستا په څېر کورنۍ، ملګري او هیلې نه لرلې؟

زه غلی او حیران وم، ډېر حیران؛ ځکه هغه څه مې اورېدل چې هیڅکله مې نه وو اورېدلي. په ډېره حیرانۍ مې وویل: دا ته څه وایې افغان ملګریه؟

هغه ستړی وو او خوب ورته، کرار یې وویل: زه ریښتیا وایم، تاسو خو موږ په وینو ولمبولو!...آه...کالي دې وباسه، اوس موږ له خطره لرې یو، هسې نه چې عسکر مو بې له خبرداري وولي.
بیا پاڅېد او په داسې حال کې (چې کالي یې باسل.) وویل: دا خاوره هیچا هم نه ده نیولې، نه چنګېز او نه انګرېز. د هر چا غرور دلته خاورې شوی. هر اوچت سر دلته ټیټېږي، که زما منې قومندانه، غچ مچ پرېږده، برستنې دې ټولوه او شوروي ته ځه؛ هسې نه لکه د نورو عسکرو غوندې ستا پتلون هم دلته پاتې شي.

زه حیران وم او په وازو سترګو مې افغان ملګري ته کتل، زما په خپلو غوږو باور نه راته، افغان ملګري بیا وویل: قومندانه کالي دې وباسه، کښته کېږو!
زما په بدن کې وینه وایشېده، هیڅکله مې داسې خبرې نشوی زغملی؛ ځکه مور مې راته ویلي وو(لومړی، شوروي) زه له خپله ځایه پورته شوم او افغان ملګری مې له ستوني کلک ونیو، یو بل دول حالت وو، په کرکه او غوصه مې وویل: ته څه ډول خبرې کوې، ټیټ فطرت انسانه؟
افغان ملګري زه پورې وهلم، یو متر وړاندې ولوېدم، سر مې له پرښې سره کلک ولګېد، ویې ویل: ډېر مه غورېږه، درځه چې کښته شو!

ما له پخوا ډېر درد احساساوه، په وېښتانو کې مې د تودې وینې احساس وکړ، بیا راپورته شوم، غوښتل مې په یوه کلکه لغته یې په خېټه کې ووهم او لاندې یې

ورغړووم. افغان ملګري ځان څنګ ته کړ، ورو یې وویل: سرزوري مه کوه، کالي دې وباسه، کښته کېږو!
ــ زه دې وژنم!

افغان ملګری تریخ وموسېد، د ستورو تتې رڼا ته یې له سترګو رالوېدونکې اوښکې وځلېدې، په خاکسارانه آنداز یې وویل: ومې وژنه! موږ خو ستاسو تبغ ته پیدا یو، هه واخله!...غږ یې بدل شو، په غره کې یې انګازې خپرې شوې...واخله! د ملګرو غچ دې له ما واخله، زه د خپل ورور غچ له چا واخلم؟...واوره قومندانه! تا چې په سمڅه کې په چا اورمېږ تاو کړ، هغه زما سکه ورور وو.

زړه مې ولوېد، دا غږ مې څو واره په مغزو کې تاو راتاو شو(هغه زما سکه ورور وو، هغه زما سکه ورور...) د افغان ملګري له خولې لاړې بادېدې او ږیره یې په تېزۍ سره ښورېده...یواځې تاسو د ژوند او غچ اخیستلو حق لرئ؟...پوهېدم چې د افغان ملګري احساسات یو بل رنګ خپلوي. په زړه کې یې د غچ راپارېدلي احساسات او په خوله یې سخته یادونه؛ کرکجنه وه، له غاړې مې باید ټوپک راکوز کړی وی او کار مې ترې اخیستی وی. د غره له سره مې قرارګاه ته وکتل، برجونه یې روښانه وو، وررسېدو تقریباً یو ساعت مزل غوښت، ما نور د چا د ملګرتیا د اړتیا احساس نه کاوه. د ټوپک شپېلۍ د افغان ملګري سینې ته سیخه شوه. دا لومړی ځل وو چې په ماشه مې ګوته لړزېدله؛ خو کار یې پرېنښود. افغان ملګری تېز غبرېده او له سترګو یې اوښکې بهېدې...ډز شو. افغان ملګري آخ کړل، په ځمکه ولوېد، څو تېږې هم ورسره ورغړېدې.
ما افغاني کالي وویستل، افغان ملګري سلګۍ وهلې.

افغان ملګریه ما وبښه! زه په ریښتیا سره متأسف یم. ما باید د ژوندي پاتې کېدو لپاره داسې کړي وی، زه د افغانستان د شوروي کېدلو لپاره راغلی وم او باید د خپلو ملګرو غچ اخیستنې ته تم شوی وی، زه له هر څه نه زیات شورویتوب ته لومړیتوب ورکووم. په خپله فکر وکړه، ما خپل ملګري له لاسه ورکړي وو او د غچ اخیستنې لپاره مې چې څوک باید مخته راغلي وی، وژل؛ نو تا به د خپل ورور لپاره زه نه وژلم؟ ما وبښه! زه ستا هغه زحمتونه چې زما د خلاصون لپاره دې کړي وو او د خپلې خولې ډوډۍ دې له ما سره نیموله؛ نه هېروم. زه اوس هم ستا نوم په درناوي یادووم (افغان ملګری) چې زما د ژوندي پاتې کېدو لپاره یې د هغه چا وژنه وزغمله چې له یوه پلاره یې پیدا وو او له یوه تي یې شودې رودلې وې. افغان ملګریه، زه ستا وفادارۍ ته سلام کوم، ته په ما ګران یې! په هر حال...

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغـان ملګري وروستۍ سلګۍ وې، زه بايد لـه غـره راکښـته شـوی وی، خپـل هغـه ملګری مې پرېښـود چې بې شمېره خاطرې مې ورسره وې. هغـه پـه ډېره سختۍ پـه بنده، بنده لهجـه راغـږ کړل: قومندانه...له هغې...هغې بلې ډډې ورتاو شه!...

بې له دې چې وروګورم، د غره بلې ډډې ته تاو شـوم او قدمونه مې چټک کړل...افغان ملګري پـه سـتونزه راغـږ کـړل: قومندانه!...شـوروي تـه چې لاړې، خلکو...خلکـو تـه وايه...وايـه چې افغانـان وفاداره...خلک وو.

...او افغان ملګری د تل لپاره سوړ شو.

شورويان په اسانۍ نه مري !

موږ بايد نه وی بېل شـوي؛ خـو د يـوه نفـر د مړه کېدو خبره وه، لـه دې وړانـدې چې زه مړ وی؛ بايد هغه مې وژلی وی.

نه پوهېدم څه وخت دی؛ خـو کـه د رڼا پـه آسـاس مې قضاوت کـولی؛ نـو سپېدو چاودلو شـروع کوله. ټوپک په غاړه، په رسمي يونيفورم کې مې غرور احساساوه او د انقلابيانو په لـور ورنږدې کېدم. د پښـو لاندې مې تيږې رغړېدې. په واقيعت سره پـه افغـان ملګري خپـه وم او هـره شـېبه راته ستركو، ستركو ته كېده.

(افغان ملګرى ووژل شـو. کـه پاتې وی، ستونزه يې راته جوړوله، په يوه نه يوه بهانه يې وژلم او د ورور غـځ يې راخـخه اخيسته. ښه شو چې ومې واژه، ښه شـو، کـه هـر څـه وو افغـان وو او بيـا پـه ځـانګړې توګـه پښـتون وو. کـه پـه حقـه يـا ناحقـه مې د هغـه ورور وژلی وي، غـځ يې راخخـه اخيسته، هغه مې د عسکرۍ په وخت هم ځاره، يو ضدي؛ خو حوصله نـاک سړی وو او...) کله مې چې فکر شو، نيمايي لاره مې وهلې وه، دغه ټولې خبرې مې له ځانه سره پـه لـوړ غږ کړې وې. له يو ګنده ذهني حالت سره مخ وم، ترې وتم؛ خو خوږونکي او ځورونکي فکرونه راسره څنګ په څنګ په منډو وو. ما هيڅکله نه غوښتل د هغه څه په باره کې فکر وکړم چې (بد) وو او شـوروي ته يې ګواښ پېښاوه؛ خو خلک وايي (هغه څه چې غواړې يې، نه پېښېږي.)

زه په دې پوره ډاډه وم چې هغوی زما ځار پرې ايښی؛ خو له دې سره، سره به مې بيا هم شا ته وکتل. په سهارنۍ لړه او تازه رڼا کې هر څه تقريباً د ليدلو وړ وو. له لرې د چرګانو آوازونه راتلل او زه د انقلابيانو قرارګاه ته (چې د انقلابيانو بيرغ پرې رپېده.) ورنږدې کېدم، تر دې چې اوس پـه برجونو کې ولاړ سرتېري ښکارېدل او کېدی شي په دغه تازه رڼا کې يې ما ته هم فکر رااوښـته. زه تېز، خو محتاط تلم، د برجونو د سرتېرو له لوري د يوې لويې چغې په تمه وم.

که چېرې لـه مـا سـره افغـان ملګری وی؛ نـو بيـا بـه کـار بـل ډول وو؛ هغـه بـه پـه ډېـره زړورتيـا پـه افغانۍ ژبه ورچغه کړې وه (موږ دوستان يو!).

***

افغان ملګرو مې ښه هرکلی وکړ او له خبرو يې وپوهېدم چې ما له مجاهدينو سره مياشتې تېرې کـــړې دي. درېشـــي مـــې ومينځلـــه، رېـــره، برېـــت مـــې وخرېيـــل او څـــو مياشـــتې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته مې په آيينه کې وليدل. له پخوا مې ډېر فرق کړی وو، په مخ کې مې هډوکي ښکارېدل او سترګې مې تنګې شوې وې. زما څېره ښځې يوه بېچاره موسيقي ږغوونکي ته ورته شوې وه.

په سبا ورځ د څو افغان عسکرو په بدرګه په پوځي موټر کې د ګردېز قول اردو ته لاړم. د يوه داسې سړي په ډول مې فکر کاوه، چې له يوه اوږده تبعيد وروسته خپل هيواد ته راستون شوی وي. شورويان ملګري مې وليدل، هر يوه يې له روغبړ مخکې ويل: مونږ خو ستاسو د مرګ خبرونه خپاره کړي وو.
(شورويان په آسانی نه مري!) ما وويل.

قوماندان يوه شېبه په غېږ کې ټينګ نيولی وم. کېدی شي اوښکې يې تويولې؛ خو له ما يې د پټولو هڅه کوله. قوماندان چای راوغوښت او د هغه په دفتر کې يو بل ته مخامخ کېناستو. هغه هم ويل چې مونږ ستاسو د مرګ خبرونه خپاره کړل. د مېز په سر د ګوند بيرغ نيمکښته وو. ما د الکسي برخليک ورته وواېه او خپله کيسه مې هم ورته ووېله.

له حيرانی سره، سره يې سترګې وځلېدې او په ملا يې وټپولم، وې ويل: ته آتل يې!
بيا يې په داسې حال کې (چې د منفي ځواب په تمه وو.) وويل: ويلاديمير، کور ته ځې؟
ـ کېدی شي نه!...يقيناً نه!...بيا مې وخندل...مونږ يو بل شوروي جمهوريت جوړوو!
د قوماندان وږه، بې برېتو خوله هم خلاصه شوه، هغه خندل.

تر ډېره په رواني وضعې وږغېدو، بيا د خپل کاري مېز شا ته تاو شو، د مېز روک يې راکش کاوه او ويل يې: ستا په نامه څو خطونه راغلي وو، يو څو دې د پلار وو او له مسکو نه هم يوې پوځي ماموري يو خط رالېږلی وو... لټول يې... پوځي ماموره (آيوانکه) کېدی شوه او زه د هغې د خط په انتظار وم... قوماندان(چې د ډګروال رتبه يې لرله.) څو خطونه (چې په تار تړلي وو.) د مېز له روکه راواخيستل او په داسې ډول يې رامخته کړل، لکه يو لوی احسان يې چې راباندې کړی وي. ما هم څومره چې په کار وو، مننه ترې وکړه. ما په ډېره لېوالتيا د ليکونو پاکتونه ترنظره تېرول. ډېری يې ساده پاکتونه وو، د دوی په منځ کې يو د ګلدار پاکټ لرونکی خط هم وو، د آيوانکې له لوري وو. که څه هم لېوالتيا مې ډېره وه چې د آيوانکې خط وګورم؛ خو د آيوانکې خط مې د يوې آرزښتناکې تحفې په څېر آخر ته پرېښود. لومړی مې د پلار او مور خطونه وليدل. د جملو جوړښتونه او د ليکونو ډولونه د پلار جان وو؛ خو خط مې د مور وو چې په بېلابېلو رنګونو يې کښلی وو.

هغوی په خپل صحت غږېدلي وو، بيا يې له ما غوښتي وو چې په ځوابي ليکونو کې د خپل صحت، دندې او د تېرېدونکو شپو، ورځو په اړه ورته وليکم. په يوه ليک کې مور خپل خپګان ظاهر کړی وو او ويلي يې وو چې بايد ورشم.

زه د ډګروال په دفتر کې ناست وم، کله مې چې د مور او پلار ټول خطونه وليدل، سګرېټ مې ولګاوه او په څوکۍ کې مې ځان ښه جوړ کړ. ډګروال زما لپاره د نوي پرسونل جوړولو په آسنادو لګيا وو... په ډېره حوصله او احتياط مې د آيوانکې د خط پاکټ سر څيرې کړ، ومې ويل هسې نه خط ته کوم زيان ورسېږي. ما يو وار بيا د پاکټ منځ وکوت، هسې نه چې کوم يادداښت پکې پاتې وي؛ خو پاکټ خالي وو. په خط کې يې پته مسکو ليکلې وه، فکر مې وکړ چې آيوانکه په مسکو کې دنده ترسره کوي، په هر حال...

ليک مې راواخيست او په لوستلو مې پيل وکړ، هغه ټول خطونه اوس هم له ما سره پراته دي او د آرزښتمندو شيانو په توګه يې ساتم.

هغې ليکلي وو...(د پسرلي د لمانځلو په موخه مونږ رخصت شوي وو، څو ورځې مسکو ته لاړو. هغلته مې له ډېرو ملګرو سره وليدل؛ خو ستا کمی احساسېده او دغه احساس دې ليک ليکلو ته مجبوره کړم. د هغه چا په منځ کې (چې د خپلو رخصتيو په لومړيو کې ورسره وغږېدم.) داسې يو دوه کسان هم وو چې تازه د افغان له کرغېړنې جګړې راستانه شوي وو. هغوی هغه څه ويل چې تر اوسه به چا نه وي اورېدلي. که مونږ د افغانستان يادوونه کوو او د ظلم په برخه کې په ويلو کې هر ډول خبره وکړو، مبالغه نه ده. دغلته (افغانستان کې) هر څه ترسره شول... ته بايد هوښيار اوسې او د هرې پېښې پېښېدلو ته متوجه يې؛ ځکه په دې ډول کرغېړنه مځکه او جګړه کې له هر چا سره هر څه پېښېدی شي. ته د آدبياتو ټولګي ته نه يې تللی، جګړې ته تللی يې او داسې جګړې ته تللی يې چې زه او ته وړاندې په ږغېدلي وو.
که وخت دې پيدا کړ، ليک راولېږه!
راباندې ګران يې!
آيوانکه.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليک مې بيا ولوست، هسې نه کومه کلمه يا جمله رانه پاتې وي. سترګې مې سوځېدې، فکر کووم اوښکې پکې راغونډې وې. کله مې چې د ټولو ليکونو لوستل خلاص کړل، فکر مې وکړ چې د ځوابيه ليکونو ليکلو ښه وخت دی. ډګروال ته مې وروکتل. هغه د مېز تر شا ولاړ وو. چپ لاس يې په تشي ايښی وو او ښی لاس يې سر ته نيولی وو، څه شی ترې ورک وو او په اړه يې سوچ کاوه.
ما وويل: زما د مرګ خبر په شوروي کې زما مور او پلار ته هم رسېدلی دی؟
قومندان يو ناڅاپه متوجه شو، وې ويل: آه؟

ما بيا خپله خبره تکرار کړه، هغه وويل: هيڅکله نه! کله چې څوک بې درکه شي، يا مړ شي او جسد يې لاس ته رانه وړو؛ په اړه يې کورنۍ ته خبر نه ورکوو!
ــ سمه ده!
ما د دوو خالي پاکټونو او کاغذونو غوښتنه وکړه او د ليکونو په ليکلو مې پيل وکړ؛ لومړی پلار او مور او بيا آيوانکې ته. يواځې يو، يو ليک مې ورته وکيښ. قومندان ته متوجه شوم، د آسنادو په برابرولو لګيا وو او کومه عشقي سندره يې زمزمه کوله. هغه يو ډېر ټوکي او تېرېدونکی سړی وو؛ خو د جګړې په ډګر کې بيا برعکس.

د بې وسه افغان چاودې پښې!

له خپلو نويو ملګرو سره(چې د نومونو پرته مې يې د نور څه په باره کې معلومات نه لرل.)، د کوښ جګړې ته روان شوم. له موږ سره افغانان هم وو، چې د هغوی له ډلې يو برېت خرېيلی ژباړن هم وو، شنې سترګې يې لرلې او يوه روسي ته ورته وو. موږ د يوه جوړ شوي پلان له مخې هلته نه تلو، يواځې مو د ټاکلي ځای نقشه راسره واخيسته او په څو پټې داره ټانګونو او يوه زغره وال ګاډي کې د زرمت په لاره کوښ ته روان شوو. کوښ له ګردېز قول اردو نه لوېديځ لوري ته يواځې په څو کيلو مترۍ کې پروت وو. دغه ساحه د ځدراڼو آشرارو(چې قومنده يې د جلال الدين حقاني په غاړه وه.) له لاس لاندې وه. څارګرو معلومات راوړي وو چې له دوی سره څنګ په څنګ بهرني جنګيالي هم د شورويانو او ملاتړو په ضد يې جنګېږي. افغان مجاهدين د دې تر څنګ چې ويل يې، موږ يواځې په ځان تکيه لرو، بيا يې هم پردي سخت دريځي بارسومانان(د شورويانو له لوري مسلمانانو ته تحقيري کلمه) افغانستان ته راوستل، په کورونو کې يې پناه ورکوله او د جهاد تر نامه لاندې يې جنګول. په هغوی کې ډېر تکړه ډاکټران او اينجنران هم موجود وو، چې ډېری يې د منځني ختيځ او پاکستان هيواد وو. افغانانو ويل چې موږ شوروي ته په يو ټوپک او کوتک ماته ورکوو او ماته مو هم ورکړه. له هغوی نه به مناسبه وي چې وپوښتل شي (د سټېنګر مزايلو فابريکې د افغانستان په کوم ولايت کې وې، ننګرهار، لوګر يا هرات کې؟) هيڅ چېرته! آشرارو د نفتي شېخانو په تېلو اور بلاوه، آمريکايی وسلې يې ډزولې، انګرېزي نړيوال تبليغات ورته کېدل او پاکستانيانو په مکارو سترګو قرآن (کريم) ورته ژباړه. ټوله نړۍ شوروي ضد وه.

موږ په لاره په خپل راتلونکي يرغليز بريد بحث کاوه. افغانانو زياته ونډه اخيسته. افغان ژباړن يې په ډېره مينه، لېوالتيا او خوږه ژبه خبرې ژباړلې. زما فکر يې له لومړيو ځان ته اړولی وو.
زموږ هدف دا وو چې د روحاني بابا له لوري د کوښ او آغزن غرونو ته د شا له لوري راوګرځو او د هغو توپونو دستګاوې ونړوو چې عامه خلکو ويل(دا غيبي توپونه دي او خدای يې راتوغوي.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د معلوماتو له مخې له دغو غرونو په ورځ کې دوه، درې ځلې دوه يا درې توپونه توغول کېدل. سهار، ماښام يا مازديګر. ړنده بڼه يې لرله او ډېرى وخت يې قربانيان ملکيان وو او عامه ځايونه يې نړول.

د دغو خبرو په دوران کې ما دوو افغان ملګرو ته (چې په زغره وال موټر کې له ماسره ناست وو.) فکر کاوه، د هغوى څېرو خاکسارانه بڼه خپله کړې وه او زه پوهېدم چې هغوى لا هم روحانيت ته عقيدت لري.

ما ويل: بې له دې چې په لاره کې ځانونه ښکېل کړو، مستقيماً په دستګاه بريد کوو!
خو افغان ملګرو ويل چې نه، له ترټولو لوى خطر موږ ته په لاره کې متوجه دى. په دغو غرونو کې د آشرارو لوى مرکز دى او آشرارو يې د امنيت لپاره ځاى، ځاى پيرې درولې دي.
ما وويل: نو بايد...
ــ بايد يوه ډله په لاره کې آشرار بوخت وساتي او بله دې له موقع ګټه واخلي او مخ په وړاندې دې لاړه شي؛ داسې به هر څه ښه پاى ته ورسېږي.
ــ که موږ دوه ځايه بوخت واوسو؛ نو کېدى شي جګړه سخته شي.
ــ کېدى شي؛ خو امکان يې کم دى، موږ به په حوصله او قوي مُرال وړاندې ځو!
ــ سمه ده: خو موږ بايد همغږي واوسو، د يو بل مرستې ته مو آړتيا پيدا کېږي.
په دې ډول نو پلان ورو په ورو جوړېده او موږ په کنډو کپرو لارو باندې جګړه ييزې ساحې ته تلو. هر لورى خړ، پړ وو. په ټوله مځکه د کرکې خړ ګرد پروت وو. په ځينو ځايونو کې د شنو ونو څانګې هم له دوړو ډکې وې. زموږ شوروي ورونو چې هغلته کوم پلونه د لارو په سر په خوړونو جوړ کړي وو؛ افغانانو هغه نړولي وو او يواځې يې د کانکرېټ له ماتو برخو ښکارېده، چې دلته يو وخت پل وو او افغانان پرې تلل، راتلل...

موږ وړاندې تلو، په خپله بريا باندې يقيني نه وم؛ ځکه له ما سره په ډله کې ټول ۱۸ ــ ۱۹ کلن ځوانان وو او يواځې يې د ټوپک د پورته کولو توان لاره.

موږ له داسې خلکو سره جګړه کوله، چې جګړه يې ورځنۍ ضرورت باله او خوند يې ترې اخيسته. د خپلو نورو قومندانانو په اړه څه نه شم ويلى؛ خو که د خپل ځان په اړه ووايم؛ نو ما په افغانانو باندې ډېره تکيه کوله. هغوى يواځې دومره غوښتل چې په ملا وتپول شي او ورته وويـــل شـــي چـــې آتـــل دى آتـــل! بيـــا نـــو جګـــړه دوى تـــه پرېښـــودل

کېده، په ډېر ښه شان سره يې مخته وړه او د خپلو افغانانو په وژلو ډېر ښه پوهېدل. موږ (شخصاً زه) د داسې پېښو شاهدان هم يو (يم) چې افغانانو به شخصي بدۍ هم په رسمي يونيفورم او د مجاهدينو د نامه لاندې سره پاللې. بيا خو يې چا پوښتنه هم نه کوله چې څوک، چا ووژل؟

دوى ته خبر ورکړل شوى، که څنګه؟ مقاومت نه پيلوي.(ما وويل)
افغان ملګرو وويل: د داسې پېښو نه هر څوک ژر خبرېږي.
ــ آه... افغان ملګرو، تاسو هيڅ شى نه حيرانوي!

موږ آغزن ته رارسېدلي وو، يوه شېبه ودرېدو. زه له موټره ورکښته شوم، افغانان هم راپسې راکښته شول. هره خوا آرامي وه او وړوکى خړ کلى يوې سترې چوپتيا رالاندې کړى وو، آن د ژوند يوه کوچنۍ نښه هم نه ښکارېده. له دې سره، سره چې آرامي وه، ما د يوې سختې جګړې وړاندوينه وکړه. يوه شېبه آرامي وه؛ خو وروسته مو د افغانانو له قهره ډکې چغې واورېدې، موږ وارخطا شوو او ومو ويل چې په دام کې ولوېدو. موږ وغوښتل چې ژر تر ژره خپلو موټرو ته پورته شو او د دفاع لپاره ډزې وکړو؛ خو اوس ډېره ناوخته وه، افغانان له خپلو غارونو راوتلي وو او موږ يو ځل بيا د هغوى په لاسونو کې ګېر وو. هغوى له موږ راچاپېر شول او د وړو لېوانو په څېر يې موږ ته راکتل، تنکيو شورويانو چغې وهلې...

له دې سره، سره چې ډار شوي وو، دې خبرې ته حيران وو چې له هغوى سره هيڅ وسله نه وه. د هر يوه سره په لاس کې يو، يو موټى وړې تيږې وې، ټانګونه يې پرې ويشتل او (الله اکبر) نارې يې وهلې. ما امر وکړ(ټول وولئ!)

د ټانګونو په سر د وېلډ دهشکو او د پوځيانو د ټوپکو نلونه د راپارېدلو افغانانو سينو ته ورواوښتل. يو ناڅاپه ډزې شوې او قهرېدلي افغانان په سرو وينو کې لت پت په يو بل پسې په مځکه پرېوتل. د شورويانو له خولو بې اختياره چغې وتلې او لاړې يې بهېدې. آرامي شوه او هيڅ داسې نه شول ويل کېدى چې دلته شېبه وړاندې څه خبره وه. موږ د نورو احتمالي بريدونو وړاندوينه هم کوله.

افغان ملګرى يوه شي ته متوجه وو. له موټره يې توپ کړل او يوه افغان ته(چې وروستۍ سلګۍ يې وهلې.) ور منډه کړه، زه هم ورکښته شوم. افغان اوږده ږيره لرله او پټکى يې په خاورو کې پروت وو، شونډې يې سپينې اوښتې وې. هغه په بنده، بنده ژبه يو څه ويل، افغان ملګري يې خبـــرې راژبـــاړلې: دوى تـــه قومنـــدان دا تيـــږې ورکـــړې چـــې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیر صاحب دم کړې دي او هره تیږه د دې وړتیا لري چې د ټانک له پولادي اوسپنې پورې ووړې ووځي او یوه چاودنه رامنځ ته کړي.
آخ افغانانو! په یوه کوچنۍ تیږه هم ټانک الوځي؟ دا نو کوم منطق مني.
افغان وویل: نور څه نشي ویلی، کیسه به یې ورختمه کړو!
هغه د افغان سینې ته ټوپک ونیو؛ خو ما یې مخنیوی وکړ او ومې ویل: نه! دا باید په بل شکل ومري.
د لومړي ټانک چلوونکي ته مې امر وکړ. هغه ټانک راتاو کړ؛ خو یو څه صبر کولو ته تماوه.
ما په زوره او قهر چغه کړه: حتی که لاس دې هم ولړزېدل، شوروي ته وفادار نه یې او د خیانت په جرم دې سر درغوڅووم!

د ټانک له سایلنسره لوګي ووتل او حرکت یې شروع کړ. ټولو عسکرو سترګې پټې کړې او څوک چې د ټانکونو په سر دهشکو ته ولاړ وو، ننوتل. یواځې ما، چلوونکي او افغان ملګرو صحنه لیدله. د ټانک چپه پټۍ د افغان پښو ته سیخه شوه، دوه متره فاصله یې لرله. افغان ټول قوت راټول کړ، چغې یې کړې او د راپورته کېدو هڅه یې کوله؛ خو افغان ملګري ټینګ نیولی وو او حرکت ته یې نه پرېښوده. ټانک یو متر ورنږدې شو. د افغان لوڅې، چاودې او خیرنې پښې لړزېدلې او مخ یې له قهره سور اور اوښتی وو. نیم متر...اوس مو د ټانک له ګړزا سره د افغان د هډوکو د ماتېدو ږغ هم اورېده. افغان چغې وهلې... ملګري شېبه په شېبه صحنه څارله او افغان یې ټینګ نیولی وو. افغان ته د ټانک چپه پټۍ تر زنګنو وررسېدلې وه. هغه په دواړو لاسونو د ټانک پټۍ نیولې وه او د لرې کولو هڅه یې کوله؛ خو نه کېده، پټۍ تر خېټې وررسېدلې وه او افغان یې تر نامه له مځکې سره سریښ کړی وو. یوه شېبه یې د پښتۍ هډوکي ورمات کړل او بیا تر سره ورورسېد. د افغان سر د یوې لوېې هندوانې په څېر وچاود او وینې او ماغزه یې یو لوری بل لوری خپاره شول. ټانک تېر شو. هغه وجود، چې څو شېبې وړاندې یې د غرور چغې وهلې، اوس داسې پروت وو لکه پلستر شوی دېوال، چې د ګونډ د بیرغ رنګ ورکړل شوی وي. ټانک ودرېد. عسکرو سرونه راپورته کړل؛ خو هیڅ یوه افغان ته د لیدلو جرأت نه لاره. د ټانک نیمایي پټۍ په وینو سره وه.
ما وویل: وړاندې ځو!
... او روان شوو.
کېدونکو پېښو او سلوک ځوانکي شورویان مضطرب ول او په سترګو کې یې له پخوا زیاته کرکه ښکارېده؛ خو موږ باید دا هر څه کړي وی؛ ځکه چې جګړه وه، باید مخ

ته مو وړې وی، خپل غچ مو اخیستی وی او د لوېې شوروي او انقلاب بقا مو تضمین کړې وی...

موږ د حرکت په حال کې په دوو ډلو ووېشل شوو، په لومړۍ کې زموږ زغره وال ګاډی وو چې یو ټانک هم ورسره مل وو. دوهمې ډلې موږ تعقیبولو او د اړتیا په وخت کې یې موږ ته پوښښ راکاوه. شل یا دېرش دقیقې مو په خړه دښته کې مزل وکړ. لوړو غرونو ته له بلې ډډې راتاو شوو. دښتې حشرې په مځکه پرتې وې او نرم لمر ته یې یو ځانګړی د څملاستلو آنداز خپل کړی وو. موږ اوس په یوه خړه دره کې(چې د ضرورت په آندازه یې اوبه هم لرلې.) روان وو. له غرونو نه د احتمالي ډزو او په لارو کې له کرل شویو ماینونو نه ډارېدو؛ خو بیا هم وړاندې تلو او خپل هدف ته نږدې کېدو.

زاړه کمونستان موږ په جګړو کې ښکېلوي، دغو کارونو ته موږ هغوی راکش کوي. (ما وویل) ماشوم او تنکي زلمي شورویان چې اوس یې باید زلفې لوبولی؛ ګوتې یې په ماشو وې او هره شېبه له روحي ستونزو کړېدل.

موږ مخته تلو او ما د افغان ملګرو سترګې څارلې، هغوی عادي وو؛ خو شوروي ملګري افغانستان ته په راتلو پښېمانه ښکارېدل. ما لیدل چې شوروي ملګري په ځان د رسمي یونیفورم دروندوالی احساسوي او په ځان کې د دې جګړې د لوبولو توان نهویني، ما ډاډ ورکاوه او پلان مې جوړ کړ چې د توپونو په جګړه کې هغوی ته زیاته ونډه ورکړم، تر څو هغوی له جګړې سره بلد کړم؛ ځکه موږ فکر کاوه چې دا جګړه به تر هغې روانه وي، چې تر څو زموږ زامن او لمسیان د جګړې جوګه شي.

موږ نور پورته نشو ختلی. مخکېنۍ ډله (چې موږ وو.) له موټره راکښته شوو او په غره ورپورته کېدو. ما غوښتل د دغه ماموریت ډېره برخه د زلمیو شورویانو په لاس کې ورکړم؛ ځکه مې هغوی ته څلور یا پنځه متره فاصله ورکړه او د یوې کړۍ په ډول مې په غره وروخېژول. موږ کرار تلو او هره شېبه مو د جګړې د پېښېدو اټکلونه کول. ما غوښتل دا راتلونکې جګړه تصور کړم؛ خو له هرې خوا راته متوجه خطر دې ته نه پرېښودم، چې له حال نه په غیر په بل څه فکر وکړم. شورویان له خپلو آروايي ناآرامیو سره وړاندې روان وو او پېښېدونکو پېښو ته یې پوره چمتووالی ښوده. هغوی ټولو زه په ځیر څارلم او دا په ځیر څارل د هیڅ ښې خبرې نښه نه وه. اوس مزل یو څه سختېده. موږ په غره پورته ختو. هلکانو ټوپکونه مخ ته نیولي وو او وړاندې روان وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ هغه ځای محاصره کړی وو، چې په نقشه کې په نښه شوی وو او همدا نښه شوی ځای هغه ساحه وه چې توپونه ترې راتوغول کېدل. هلته له رسېدو سره مو د هاوان له دوو پايو پرته نور هيڅ ونه موندل؛ خو ولې داسې ډېرې نښې وې چې ګواهي يې ورکوله (تر لسو کسانو پورې دلته پاتې کېدل.) يوه تقريباً لويه سمڅه (چې ګومان مو کاوه، همدا اوس جوړه شوې.)، دسګرېټو څو تشې قوطی، د امريکايي چاکلېټو تش پاکټونه او يو د اور بلولو نغری؛ دا شيان موږ ته په لاس راغلي وو. يقيناً هغوی ته خبر ورکول شوی وو، تښتېدلي وو او بې مقاومته يې سيمه پرې ايښې وه. زموږ تنکي شورويان د آمريکايي د مونګ پلي لرونکو چاکلېټو پاکټونو په ليدلو ډېر حيران وو. شورويانو له افغان ملګرو سره يو ځای سمڅه په بمونو والوځوله او راويې نړوله. موږ د هاوان پايې له مځکې راوباسلې او بېرته روان شوو. شوروي ملګرو هيڅ ښه احساس نه لاره؛ خو چې موږ بې مقاومته خپل هدف ته ورسېدو، د پخوا په پرتله يې لږ رنګونه وغوړېدل. موږ موټرو ته ورپورته شوو او خپله دوهمه ډله مو تعقيب کړه او په هغه لاره روان شوو چې پرې راغلي وو. د لومړني مقاومت په سيمه کې د افغانانو مړي نه وو او موږ يواځې هغه وينې ليدلې وې چې موږ توپې کړې وې.

څوک بايد ډايري ونه لري !

لمر زما په مخ لګېده، زما په سترګو او پښو. کله مې چې پورته وکتل؛ نو له خړو بامونو هاخوا غونډۍ راښکاره شوې، چې لوړ، لوړ غرونه هم ورسره ولاړ وو. لمر په مخ نرم لګېده. خپل عسکري بالاپوښ مې وکيښ او د پوستې په دېوال مې واچاوه. زه په فنري کټ پرېوتم او له کلونو، کلونو وروسته مې بې پايه آرامي احساس کړه، چې له هرې شېبې مې يې خوند اخيسته. ما هڅه کوله چې خوب رانشي؛ خو بانه به مې سره ورغلل.

موږ څومره يو خوا بل خوا ګرځو؛ خو د يوه شي هم ښه نتيجه نه راوځي. آخر به څه پېښ شي؟ آيا زموږ روبلونه به په اوبو لاهو شي؟ يا هو، يا نه! په ما يې پروا نشته، زموږ مشران له موږ نه هوښيار دي، هغوی زموږ په اړه پرېکړه کوي...

ځوان شوروي (نوم يې اوس رانه هېر دی: خو د ضمير د تکرار د مخنيوي لپاره به يې نوم سرګې يوتيکوف وټاکو.)دا هغه ځوان وو چې زما په وينا يې افغان له ټانګ لاندې کړ. د لمر له وړانګو تنګ راغلی وو، د زغره وال موټر ټاير ته يې تکيه وهلې وه. يوه پښه يې غځولې وه او د ورځنيو يادداښتونو په پاڼو کې د څه شي په ليکلو بوخت وو. دې خبرې هيښ کړم، دومره، چې په کټ کې نېغ کېناستم. دا يو متضاده کړنه وه. بايد زه حيران شوی وی. له دې سره، سره چې خوب مې سترګو ته نېغ ولاړ وو، راپاڅېدم او د سرګې په لور ورغلم. په لاره کې مې له ځانه سره وويل: ځوان په وبا کې مينه کوي.

...او ورورسېدم. ځوانکی عسکر د احترام لپاره ودرېد او دقت يې وکړ. د پاڼو پټولو هڅه يې ډېره په زړه پورې وه، کله يې چې دواړه لاسونه د دقت او احترام لپاره په ځان پورې سرېښ ونيول، کاغذونه يې (چې د يوې کتابچې بڼه يې لرله.) په کمربند کې ومندل. ما ته يې کتل او په سترګو کې يې لوستل کېدل(قوموندانه! ته به کله ځې؟)
ما له خاورو قلم راپورته کړ، بيا مې وويل: هغه کاغذونه راکړه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوانکی مضطرب شو او وېې ویل: کاغذونه؟ کوم کاغذونه؟ صاحبه له ما سره کاغذونه نشته.
په جدیت مې وویل: دا یو امر دی!

سرګي، له دې سره، سره چې نه یې غوښتل ما ته کاغذونه راوسپاري، خپل شاخوا ته یې لاس تېر کړ او له کمربنده یې پنده توره کتابچه(چې د څرمنې پوښ یې لاره.) راواخیسته. د هغه لاسونه لړزېدل او څېره یې لا پسې ژېړېده. ما کوښښ کاوه د هغه حالت عادي وساتم؛ خو د هغه تعادل ساتل ډېر ګران وو. د محرمو لیکنو له افشا کېدو وروسته یې یوې لویې جزا ته فکر کاوه او هیڅ نه پوهېده چې ده ته څه انتظار لري؟

زه لاړم او په کټ کېناستم، کتابچه مې پرانیسته. لسګونه کلونه تېر دي، ځوانکي سرګي په کتابچه کې ډېر یاداښتونه لیکلي وو، ما ته یې هر یو نه دی په یاد، یواځې څو جملې مې په یاد دي. هغه د یوه میاشت وړاندې عملیاتو (د توپونو د جګړې) په اړه لیکلي وو: (کله چې د بې وسه او راپارېدلي افغان چاودې پښې زما د ټانګ اوسپنیز ځنځیر ته قات شوې او د هډوکو د ماتېدو ږغ او سوې چغې مې یې واورېدې؛ نو ما له ځان سره وویل چې موږ دې هیواد او دې خلکو ته سوله نه راوړو، موږ ښکېلاکګري او مستبدین یو، موږ ډېکټاتوري قایموو او له لویې شوروي پرته موږ ته نور هیڅ هم آرزښت نه لري.) ځوان نور هم ډېر شیان لیکلي وو؛ خو اوس مې په یاد نه دي. د کتابچې په یوه پاڼه یې په ډېره کرکه لیکلي وو(مرګ د شوروي په مشرانو!) دا جمله یې درې ځله لیکلې وه او په دومره کرکه یې لیکلې وه چې تر څو پاڼو یې د قلم د شدت نښې ښکارېدې. هغه د کتابچې په پوښ لیکلي وو(زه نه پوهېږم څه آرزو لرم؛ خو غواړم دنیا یو ښه ځای وي.)

ما هغه ته وروکتل، د یوه مجرم په څېر ولاړ وو، زه هغه ته ورغلم. هغه د کړکې په انتظار وو. زما په وررسېدو یې بنه بدله شوه او په حیرانتیا یې وویل: قوماندان صیب، اوښکې...ستا په سترګو کې اوښکې دي؟

اووو زما خو ځان ته هیڅ فکر نه وو، هیڅ د حیرانتیا خبره نه ده؛ سرګي باید حیران شوی وی؛ ځکه د یو داسې چا په سترګو کې یې اوښکې لیدلې، چې په زړه کې یې رحم وچ وو او په ژوندیو افغانانو یې ټانګونه خېژول. ما په جدیت وویل: تا دا هېر کړي دي چې څوک یې!...سرګي غلی وو...ته د لویې شوروي له نامه لاندې جګړه کوې او دا جګړه به تر هغه وخته روانه وي، تر څو زموږ زامن او لمسیان د جګړې جوګه شي.
کېدی شي هغه د ویلو لپاره ډېر څه لرل: خو نه یې شول ویلی. د وروسته کېدونکو پېښو په انتظار وو؛ خو دومره د اندېښنې وړ خبره نه وه، آساني پېښېده. په جدیت مې وویل: زما په عسکرو کې یوه ته هم اجازه نشته چې ډایري ولري.
ځوان سر وښوراوه او په یوه تراټ ولاړ. همهغه شېبه مې ډایري اور ته وغورځوله؛ ځکه ما نه غوښتل دغه ډول فکر شوروي ته انتقال شي؛ خو زه ډېر ناپوه وم. لس، شل د قیقې وروسته ټول پوه شول چې که څه هم د افغانانو په وژنه پابندي نشته؛ خو په اړه یې په لیکلو پابندي شته او له دوی سره بیا هغه څه پېښېدی شي، چې باید پېښ نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بس دی، موږ نور وځو!

ورځې، شپې هغه شان تېرېدې، لکه څنګه چې پخوا تېرېدې؛ خو جګړه د تېرو کلونو په پرتله ډېره سخته او پېچلې شوې وه. په افغانستان د آمريکا د وسلو سېلاب راايله وو او د نړۍ او پاکستان تبليغاتو لا زور اخيستی وو. په زرګونو افغانان په پاکستان کې اکمالېدل او بيا به له بارې دې غاړې رااوښتل. موږ له شوروي ضد نړۍ سره لاس او ګرېوان وو؛ خو همت مو نه بايله. سره له دې چې افغانستان ته د شوروي د لومړيو عسکرو له ننوتلو سره سم د ملګرو ملتونو شورى د شوروي په ضد پرېکړه ليکونه تصويبول؛ خو هغوی هغلته پښې خښې کړې وې او ټولې نړۍ ته ورتر غاړې وتلې وه؛ خو وروسته شورويان هم په دې پوهېدلي وو، چې په يوه داسې جګړه کې ښکېل دي چې پايله نلري او ورځ په ورځ نور رنګونه خپلوي.

شوروي ته په خلتو او تابوتونو کې د مړو عسکرو د خبرو پټول هم ګران شوي وو. د افغانستان د رهبر، د طب ډاکټر نجيب الله څخه هم لاره ورکه وه او نه پوهېده چې په داسې وخت کې سرې څه کولی شي؟
هغه په ډېر شوق سره ستېج ته راته او هغه څه يې ويل چې عامو افغانانو ته په زړه پورې وو.

دا د ۱۹۸۷ نيمايي وو، موږ نه پوهېدو چې جګړه نوره څومره پسې غځېدلی شي؟ خو که هر څومره وغځېږي، پايله به يې نامعلومه وي.
ابهام به له جګړې سره مل وو؛ خو نړيوال شوم اهداف ورو،ورو راڅرګندېدل او په افغانستان کې د پرديو هيوادونو پټې لاسوهنې ورو، ورو افشا کېدې. موږ واړه افسران او واحدونه له دغو خبرو دومره نه خبرېدو. موږ ته امرونه راتلل او له (ولې) ويلو پرته مو اجرا کول.

د ۱۹۸۶ په پسرلي کې په کابل کې دا فکر منځ ته راغی چې ببرک کارمل د انقلابي بهيرونو سره مرسته نه، بلکې د هغوی مخنيوی کوي. دغه فکر هغلته پوخ شو او تر مسکوه هم وغځېد؛ هغلته د ببرک کارمل له واکه د کښته کېدو نظريه منځ ته راغله، قوي شوه او موافقه ورسره وشوه. زموږ کمونستانو افغانستان ته يو نوی تکړه شخص پيدا کاوه. ټول په فکر کې وو. آخر يې د افغانستان د استخباراتي ادارې (خاد) په مشر نجيب الله صلاح راغله او هغه د ۱۹۸۶ په

(مې) مياشت کې د افغانستان د خلکو د ډيموکراټيک جمهوريت مشر وټاکل شو. زموږ غونډې ټيټ رتبه خلک هم پوهېدل چې نوی رهبر نجيب الله غواړي چې د افغانستان په کورني سياست کې بنسټيز بدلونونه رامنځ ته کړي او دا يې يو ضروري کار باله. هغه غوښتل، د اقتدار له لورې له مذهب سره کلکې تړېګنی پای ته ورسوي او له دوی سره په جګړه کې په ښکېلو ډلو زور راوړي تر څو خبرو ته چمتو شي، کرېملين د دې نظريې خلاف نه وو؛ ځکه چې بله لاره نه وه او د جګړې له لارې د دغه ناورين پای ته رسول ناممکنه خبره وه. نجيب ويل چې په افغانستان کې له دېرش زرو نه زيات کلي موجود دي او د دې له ډلې يې يواځې اته زره د افغانستان ډيموکراټيک جمهوريت ملاتړ کوي. ده پړه په خپل ګوند اچوله چې تر اوسه يې له ښاره د لېرې کليو کارګرانو او بزګرانو ته د انقلاب اصلي اهداف او ارزښتونه نه وو ورمعلوم کړي. هغه ويل چې د افغانستان په ډيموکراټيکه خاوره اوس اوس له پنځه زره زياتې وسله والې ډلې فعاليت لري چې د غرو شمېرې له يو سل او آتيا زرو تنو اوړي او له دې ډلې نه اتيا زره تنه انقلاب ضد خلک دي. ملګری نجيب په دې باوري وو چې بنسټپالي مذهبي مشران به هيڅکله خبرو ته غاړه کېږدي.

شوروي مشرانو له ۱۹۸۶ وروسته رواني جګړې ته له بلې زاويې کتل شروع کړل. هغوی فکر وکړ چې اوس شورويان د دغو خلکو نه دي په کار. امکان نه وو چې له داسې يوه هيواد دې (چې د ژوند کولو ځانته کلتورونه او مذهب ولري.) شوروي جمهوريت جوړ شي. شورويانو قطعي ويل:
بس دی، موږ نور وځو!
خو بهانې نه پيدا کېدې. موږ بايد خپل غرور هم نه وی مات کړی او د خپلو پوځيانو د وژلو مخه مو هم نيولې وی.
تلل، يواځې تلل؛ که په هره لاره وي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غاښي جګړه

د همدغه کال (۱۹۸۷) له منځه وروسته پکتیا او په خاصه توګه د پکتیا لویه ولسوالۍ (خوست) د آشرارو د سختو ګوزارونو او ډېر نفوذ لیدونکي وو. افغان او شوروي مشران له دې کبله پرېشان وو. د ګردېز ـ خوست لویه لاره د آشرارو په لاس کې وه او د خوست لویه ولسوالۍ ښاري کلابندۍ ته نږدې شوې وه. ټول ښاریان د خوراکي توکو او تېلو له کمښته سره مخ وو. ډېری وخت هوایي ځواکونو دغه ښار ته خوراکي توکې وروړل؛ خو له دې سره، سره موږ نشول کولی د عامو افغانانو زړونه خپل کړو. یو وخت بیا داسې هم راورسېد چې هغوی ته له هوایي لارو نه هم د توکو رسول ناممکن شول.

خوست ته لاره د پکتیا په ځدرانو تېره وه، چې د ستو غاښي دواړو غاړو ته مېشت وو، ځدران د افغانستان تر ټولو ځیږه او خطرناک خلک دي، د تاریخ په اوږدو کې یې هیڅ حکومت ته غاړه نه ده ایښې. د ځدرانو وسله والو مشري د جلال الدین حقاني په غاړه وه. ستو غاښی له خپل ډېر لوړوالي سره(چې درې زرو مترو ته رسېده.) د ځدرانو وسله والو ډېر ښه مرکز ګڼل کېده، چې د نښترو او چلغوزو لوړې، لوړې ونې یې هم لرلې او د دوی پټېدو ته یې زمینه برابروله. د افغاني مشرانو له بیا، بیا او جدي غوښتنو وروسته د شوروي قوماندانانو د شوروي او افغان عسکرو د ګډو عملیاتو نقشه جوړه کړه، چې مقصد یې د ښار د کلابندۍ ماتول او خوست ښاریانو ته د خوراکي توکو، دردملو او تېلو رسول وو.

په لومړیو کې د دغو سیمو اوضاع ښه وځېړل شوه او په افغانستان کې د ځلوېښتم لښکر د سر غړي یې له نږدې لیدلو ته راغلل؛ بیا پرېکړه وشوه چې عملیات به په نوېمبر کې پیلېږي.

موږ پوره چمتووالی ونیوه؛ ځکه چې موږ هم استول کېدو او د دغو عملیاتو اهمیت له دې نه معلومېـــده چـــې بـــارېس ګرمـــاوف (چـــې پـــه افغانســـتان کـــې د شـــوروي ځواکونـــو

له سر، سر جنرالانو څخه وو.) د دغو عملیاتو مشر قوماندان او لارښوونکی وټاکل شو. برابر قد، شنې سترګې او سور ګرد مخ یې لاره. هغه له ډېرو ښو هیلو سره ورانډې ته. ډېر ځله یې وغوښتل چې د ځدرانو قوم له مشرانو او په خاصه توګه له جلال الدین حقاني سره مخامخ خبرې وکړي او په دې سره صلاح شي چې بې له تاوترېخوالي په خوراکي او نورو حیاتي توکو بار لارۍ خوست ته پرېږدي؛ خو ځدرانو له شورویانو سره له ملاقات کرکه لرله. داسې پټېیل شوې وه چې خوست ته د دردملو، خوړو او تېلو د رسولو د لارو له خلاصولو او پاکولو وروسته به شوروۍ قطعې بېرته خپلو ځایونو ته ستنېږي او د لارو حفاظت افغاني لوري ته سپارل کېږي.د نوېمبر په دوه ویشتمه ټول پوځي قطعات تیار شول. زموږ مشرانو بیا هم له ځدرانو سره د خبرو کولو هڅه وکړه؛ خو پایله پخوانۍ وه. د نوېمبر په درویشتمه عملیات عملاً پیل شول. د (۱۰۳) نمبر هوایي کومېنډو قطعې هغه لارې بمبار کړې، چې ځدرانو آشرارو ته پرې امکانات رسېدل. په دې ډول یې نو د هغوی اړیکه له خپلو زېرمو سره پرې کړه. موږ پلې وو او تر ټولو وړاندې روان وو.

د ستو غاښي نیول؛ دا زموږ په غاړه وو، له هوا نه مو هم مرسته کېده.
باید ووایم چې (۱۰۳) نمبر هوایي ډلې، چې مشري یې د پاول سرګییوچ ګراچوف په غاړه وه، په ډېر صادقانه او نه ستړي کېدونکي ډول کار کاوه.

موږ د بنوزیو، زاهو او درې په لاره ستو غاښي ته پورته کېدو. موږ همدلته په لومړیو کې له مقاومت سره مخ کېدو، همدلته وپوهېدم چې ډېر ژر به جګړه د ښار په منځ کې هم شروع شي.

...موږ روان وو، د یوه سېلاب په څېر مخ ته تلو. دا دجګړې سره کرښه وه. دښمن تل په کمین کې ناست وو او موږ یې له ستونزو سره مخ کولو. باید ووایم چې دا جګړه زما لپاره تر هغو ټولو حیرانوونکې هغه وه، چې په افغانستان کې مې ترسره کړې وې. موږ ته امرونه راتلل او موږ بیا په خپلو پوځیانو زور راووړ. زما پوځیان لکه د هر کله په څېر له روحي پلوه جګړې ته نه وو آماده. هغوی هیڅکله هم له خپلو مشرانو فزیکي ترحم نشو غوښتلی. زړه نا زړه روان وو او په هغه څه مو فکر کاوه، چې په وړاندې مو وو. موږ نه پوهېدو چې څه راته په تمه دي؛ خو دومره مو احساسوله چې بریا زموږ ده؛ ځکه چې شوروي مشران ډېر له زړه لګیا وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نوېمبر په درویشتمه ماښام مهال؛ کله چې د بنوزیو له کورونو ورتېر شوو، غره یېزو ساحو ته ورسېدو.(د کردېز ـ خوست عمومي لاره په دغه غونډیو کې تېره ده.) هغلته ناڅاپي په موږ د ډزو باران پیل شو، موږ د سنګر نیولو لپاره ځای ولټاوه، کښتني خوړ ته مو ورټوپ کړل او دفاع مو شروع کړه. تنکي شورویان له دې سره، سره چې له خولو یې بې اختیاره چغې وتلې؛ بیا یې هم په پوره شجاعت سره جګړه کوله او په تېره بیا، کله یې چې ولیدل آشرار یو په بل پسې په مځکه لوېږي او سپین کالي یې د ګوند د بیرغ په رنګ رنګېږي؛ نور هم زړور کېدل او د روانې جګړې پله زموږ په لور درنېده.

تقریباً دوه ساعته جګړه روانه وه. وروسته د دښمن ډزونه کرار شول. دا مهال تیاره وه. موږ غوښتل له آشرارو پاتې غنایم تر لاسه کړو؛ خو په غونډیو او درو کې له کرل شویو ماینونو ډارېدو. موږ ته د سر زیان کم اوښتی وو، څه عسکر چې ټپیان وو، نظامي ډاکټرانو ورسره مرسته کوله.

مهمه ده چې ووایم؛ ملګری سرګې یوتیکوف هم په همدغه افتتاحي جګړه کې ووژل شو. له مړینې وړاندې، کله مو چې سګرېټ څکاوه او بل اور ته مو هڅونه ګرمول، ویې ویل: قومندانه، زه د افغانانو په وژلو سره خپل روح ته آرامي نشم بخښلی. موږ د یرغلګرو پېښې کوو!

زه غلی پاتې شوی وم او له سګرېټ نه مې یوه لویه لوخړه ویستې وه؛ بیا وروسته زموږ عسکرو د هغه مړی پیدا کړی وو، سینې ته څو واره په چاقو وهل شوی وو. زه نه غواړم په دې اړه نورې خبرې وکړم؛ خو دومره باید ووایم چې هغه هم له هغو کسانو څخه وو چې شرعه یې په ځلور کې یوه وه.

موږ تلو، د شپې د تلو اجازه نه وه، سپېده داغ مهال به روانېدو او هر سپېده داغ په ډزو پیلېده. موږ ته افغاني ملګرو پوښښ راکاوه او تل یې د کلکو ملګرو په څېر چلند کاوه. په نوبتي ډول مو د شپې خوب کاوه؛ خو د هیڅا بانه هم نه سره ورتلل. تول له یو ډول

سخت ذهني حالت سره مخ وو. د ورځې به له دې سره، سره چې په خړو یو په بل پسې پرتو غونډیو کې خطرونه راته متوجه وو؛ دوی له بې خوبۍ زنګېدل؛ آن کله، کله خو به زما زنګنونه هم ولړزېدل؛ څه مو کړي وی، جګړه وه. د شپې مو د تلو اجازه نه لرله او د ورځې به په هغو لارو تلو چې ډاډه به شوو، له ماینونو پاکې دي. موږ ته فېلټر کوونکي ویل کېدل او باید شا ته ځای مو صیقل شوی پرېښی وی؛ همدغه ډول مو کول، ډېر په احتیاط تلو. توله ورځ مو هم مزل نه کاوه.

موږ د یوه داسې غاښي د نیولو لپاره روان وو چې په حقیقت کې یوه بلا وه او آشرارو ترې د یوه لوی محاربوي مرکز په څېر کار اخیسته او باید سخته ساتنه یې هم ترې کړې وی.

زموږ قومندانانو د جګړې په دې سختو حالاتو کې هم غوښتي وو، له څدرانو مشرانو سره د ښار د کلابندۍ د سوله یېزې ماتېدنې په اړه خبرې وکړي؛ خو هغوی جګړه غوښته.

هوايي (۱۰۳) نمبر فرقې ګوزارونه سخت کړل او د آشرارو د تمرکز ځایونه یې سخت وویشتل. موږ هم د ورځې دمه پرېښوده او جګړه مو سخته کړه. هڅو مو نتیجه ورکړه او د نوېمبر په آته ویشتمه مو د شپې ورځنی سختې جګړې وروسته د ستو غاښی د مازدیګر په شاعرانه موسم کې لاسته راوړو. په رښتیا سره د ستو غاښي یوه ښکلې منظره جوړوله؛ خو اوس د جګړې اور سوځولې وه، کوم لور ته به دې چې وکتل، د جګړې کیسه یې کوله. شنې ونې په اور کې سوځېدې او هر ځای مړي پراته وو. هغلته یو بل ډول حالت وو. په غرونو لړې خپرې وې او موږ له لوړو څوکو د لاندې درو ننداره کوله.

موږ په کمو تلفاتو دغه غاښی تر لاسه کړ؛ خو بیا هم آشرارو د لارې په اوږدو کې په غیر پوځي سامانونو بار لاریو ته خنډونه جوړول؛ دا پېښې دومره ارزښتمندې شوې چې له کابل نه د افغانستان د جمهور رییس ځانګړی آستازی، بزمي او انقلابي شاعر سلیمان لایق هم هغه ځای ته راغی او له څدرانو سره یې د سوله یېزو خبرو هڅه وکړه؛ نتیجه هماغه پخوانۍ وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۱۹۸۸ کال د پيلېدو نه يوه ورځ مخکې، يعنې د ستو د غابني له نيولو څه د پاسه يوه مياشت وروسته مو سرک له ماينونو او چاودېدونکو توکو پاک کړ او له مالونو بار لومړنی لاری پرې وخوځېدې. موږ له موټر چلوونکو سره د ستو د غابني په سر وليدل، هغوی موږ ته لاسونه ښورول او په شونډو يې مسکاوې خپرې وې. موږ هغوی ته ويلي وو: د بېرته ښه راستنېدو په هيله!

په دغو لاريو کې د بار شيانو ډېره برخه د خوراکي شيانو وه. د جنوری په نولسمه وروستی لاری هم له کلابندی نه د ژغورل شوي ښار (خوست) نه بېرته تشه راستنه شوه. په دغو شلو ورځو کې تقريباً څلرويشت زره ټنه توکي خوست ته لېږدول شوي وو.

موږ د جنوری په شلمه له جګړه ييزو ساحو وتل پيل کړل؛ ځکه زموږ کار هلته نور ختم شوی وو.

ما ته له دغې جګړې نه د لاسته راغلو غنايمو په اړه معلومات نشته؛ خو په عموماً کې له هغو غنايمو زيات وو چې پخوا مو تر لاسه کړي وو.

زموږ دغې سترې بريا سخت دريځي آشرار ناهيلي کړل او ټولې هيلې يې په اوبو ورلاهو کړې. له ډېرو سختو او پېچلو پلانونو سره يې بيا هم د بريدونو هڅه وکړه؛ خو تل ناکام او ناهيلي شول، بری زموږ په برخه وو او نور د آشرارو له لاسونو د ستو غابنی وتلی وو.

په دغه جګړه کې د سخت زيار له امله ستر جنرال وارينيکوف، بارېس ګرماوف او ځينو نورو عسکرو او افسرانو ته د شوروي اتحاد د آتلولۍ لقبونه ورکړل شول. موږ بېرته بريالي تر خپل آستوګنځي راستانه شوي وو. د خپلې ډلې د څلورو عسکرو په مړينه خپه وم. مړي مو په خلتو کې بند کړل او کابل ته مو ولېږل؛ له هغه ځای نه به خامخا خپلو کورونو ته لېږدول شوي وو. د کورنيو غړو به يې خامخا مړي په ناڅاپي ډول ليدلي وي او ژړلي به يې وي.

زموږ مشران نور له دې سترې شوي وو چې په افغانستان کې پاتې کېدلو ته دلايل ولټوي. دوی دلته دا خبره مناسبه وګڼله چې ووايي: موږ نور وځو!
که څه هم د شوروي د شهرت سرو څپو ته ګواښونه او ننګونې متوجې وې؛ خو هيڅکله هم موږ ته زموږ له ژونده بل مهم شی نه وو. افغانستان څه، چې آن ټوله نړۍ په دې نه ارزېده چې زموږ او نورو شورويو عسکرو ژوند ته دې خطر پېښ وي او تل دې وينه بهېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هوښيار اوسئ، موږ وځو !

آن له پيله، کله چې مېخايل ګرباچوف رهبر شو، فکر يې وکړ چې شوروي مړي له افغانانو سره نيمبېږي. د شورويانو د مرګ د خبرونو اورېدل ګران شول او نه يې شول کولی وړي افغانان ماړه کړي. افغان کشالې ته يې (چې د ټوپک له لارې يې حل ګران وو.) نورې لارې ولټولې. هيڅ شي نتيجه نه ورکوله. هغه بايد لږ تر لږه خپل شورويان ژغورلي وی.

بايد ووايم چې په افغانستان کې وروستی شوروی جګړه د (توپان) په نوم ونومول شوه. دا هم بايد پټه نشي چې د نهو کالو د جګړې د تاوانونو او تلفاتو زور موږ شورويانو همدلته وويست. يوائې په دغو څو ورځو کې هوايي ځواکونو له زرو زياتې آلوتنې وکړې او سلو ته نږدې کلکې او زيان اړوونکې بمباری وشوې. دغه عمليات د هيواد په تقريباً ټولو برخو کې وو؛ خو په مرکزي او شمالي برخو ډېر زور راوستل شوی وو؛ ځکه په دغو لارو موږ تلو.

د ۱۹۸۸ کال د اپرېل په څوارلسمه د افغانستان، پاکستان، شوروي اتحاد او امريکا د متحده ايالاتونو د بهرنيو چارو وزيرانو د افغانستان د شاوخوا حالاتو د سياسي هواری په هکله په ژنيو کې پنځه سندونه لاسليک کړل. د دغو تړونو سره سم، چې يوه مياشت وروسته نافذېدل؛ بايد موږ د نهو مياشتو په دوران کې افغانستان پرې ايښی وی.

له افغانستان نه پخوا هم وخت په وخت زموږ پوځي ډلګۍ وتلې وې. د لومړی وتنې نېټه د ۱۹۸۰ دوبی وو، چې د ټانګ څو غونډونه او څو پلې او هوايي فرقې پکې شاملې وې.
د ژنيو د تړونونو په آساس د شورويانو عسکر بايد د ۱۹۸۹ کال د فبروری تر پنځلسمې د افغانستان له خاورې وتلي وی.

له افغانستان نه وتل په درېيو پړاوونو مشتمل وو؛ لومړی پړاو چې په ۱۹۸۶ کال پورې تړلی وو، شورويانو په دغه کال کې له افغانستان نه شپږ جګړه ييزې قطعې وباسلې. دوهم پړاو د ۱۹۸۸ کال د مې مياشت څخه په پام کې نيول شوی وو او آخرنی پړاو د ۱۹۸۹ د فبروری په پنځلسمه پای ته رسېده او افغانستان عملاً د شورويانو له لاسه ووت.

زموږ د وتلو لپاره هغه لارې انتخاب شوې وې، چې پرې راغلي وو. د افغانستان له ګوټ، ګوټ نه شورويان رالوټېدل او کابل ته يې ځانونه رارسول، له هغه ځای نه بيا د سالنګ د مرګوني غاښي په لور پلخمري ته اوښتو او بيا سرحدونو ته رسېدو.

زموږ تلل د مې له پنځلسمې نه د آګوسټ تر پنځلسمې پلان شوي وو. ګرانه ده چې سړی ووايي، په داسې وخت کې څوک څنګه احساس لري؟

زه هيڅ نه پوهېدم چې زما له سترګو ولې اوښکې ځي؟ ما افغان ملګري پرېښودل او له هغې خاورې وتلم چې زرګونه خاطرې مې پکې پاتې وې او ځوانکي ملګري مې پکې خاورې شوي وو. ما ته ډېره ګرانه وه، ډېره ګرانه. هغه يو بل ډول حالت وو. شوروي ملګرو فکر کاوه چې خوب ويني. د هغوی له سترګو اوښکې تلې او افغان ملګري يې په غېږ کې نيول. موږ هغوی ته ويل: هوښيار او بيدار اوسئ، موږ له دغې خاورې وځو!

د عسکر مېړانه د هغه د ټوپک په ډزولو او سرې وژنه کې نه معلومېږي، له هغوی سره د خلکو په مينه کې معلومېږي. موږ چې افغانانو په غېږو کې نيولو او لاسونه يې ټينګ راکښېکښل؛ احساس مو کړه چې موږ داسې خاطرې پرې ايښې دي چې خلکو ته يو ښه احساس ورکوي. کله چې يو داسې څوک، چې له تاسو سره يې مذهبي او کلتوري توپيرونه وي. له تا بېلېږي او اوښکې درپسې تويوي؛ نو د مينې، ورورګلوی او ښو شيانو احساس کوې!

موږ له افغانستان نه د جګړې په حال کې وتلو او مخالفين هم دغې ته تيار ناست وو، چې هر کله وروستی شوروي د افغانستان له پولو واوړي؛ انقلاب به د څو ورځو يا ساعتونو په ترڅ کې له منځه وېسي؛ خو داسې نه وه، موږ او ټولو ليدل چې د افغانستان ډيموکراټيک حکومت د شورويانو له وتلو نه وروسته هم تر ډېرې مودې غځېږي.

همدلته به مناسبه وي چې يادوونه وکړم چې د ۱۹۸۸ کال په پای کې رهبر نجيب الله د شوروي له مشرانو څخه څو ځله غوښتنه وکړه، چې د کابل ـ حيرتان د لارو په اوږدو کې دوه فرقې عسکر پرېږدي، چې شمېر يې له (۲۰۰۰۰) اوښته؛ خو نور موږ نشول کولی د افغانستان په وژنتون کې خپل ملګري پرېږدو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستانه مونږ نور لاړو !

نه پوهېدم چې افغان ملګرو څه غوښتنه لرله، د هغوی له سترګو غرور کډه کړې وه او یواځې یې د خواست په ډول یو پلو، بل پلو اړولې. هغوی په خپلو زړو او خیرنو بالاپوښونو کې (چې زموږ شورویانو ورکړي وو.) لاسونه منډلي وو او هڅه یې کوله چې عادي واوسېږي.

آن یوه افغان چې غاړه رانه تاو کړه، وپوهېدم چې ژاړي؛ خو اوښکې یې پټولې؛ ځکه هغوی ویل(اوښکې له سړي سره ښې نه ښکاري.) هغه نشول کولی ځان عادي وساتي، وجود یې په ما راتکیه کړی وو. ښه شو، ژر جلا شو، کنه نو زما له سترګو به هم اوښکو لارې جوړې کړې وې، کله چې جلا شوم، زما په اوږو یې لاسونه راکېښودل او بیا یې په داسې حال کې چې ستونی یې له سلګیو ډک وو، د ماشومانو په څېر په ګډه وډه روسی ژبه وویل: تاسو به موږ یادوئ کنه؟!

ما نور نشول کولی ځان ټینګ کړم، مخ مې ترې واړاوه او په ډېر زیار مې وویل: هو!
...او لاړو. کابل ته ورسېدو او هلته په منظم ډول د سالنګ د غاښې په لور روان شوو. زموږ د لارې امنیت زموږ د مشرانو لخوا تضمین شوی وو؛ خو بیا هم په لاره کې د مسعود له ټولګیو ډارېدو.

له دې سره، سره چې زموږ پوځیانو له افغانستان نه د وتلو په وخت له سترګو اوښکې تویولې؛ خپلو ماشو ته هم متوجه وو. د افغانستان په خاوره زموږ د موټرو وروستي ځل ټایرونه تاوېدل او په زرګونه خاطرې مو هغلته پرېښودې. ما ته د افغانانو هغه خبرې په وار وار یادېدې چې ویل یې: تاسو له موږ ښې خاطرې لرئ کنه؟ موږ به یادوئ؟

هو! که څه هم دا زموږ لپاره داسې جګړه نه وه چې په اړه یې کیسې ولیکل شي؛ خو بیا به هم د افغان ملګرو مینه، ورورګلوي او وفاداري یادوو.

کېدی شي زموږ ډېر پوځیان د خپلو شخصیتونو شاعرانه اړخ ته همدا اوس متوجه شوي وي. هغه چا چې په لنډو بحراني شېبو کې یې ټوپکې ډزولې او وېروونکي خوبونه یې لیدل؛ اوس یې سلګۍ وهلې او سترګې یې لمدې وې؛ هیڅ نه پوهېدو چې ولې؟
آیا یو څوک چې له مرګه ژغورل کېږي، بیا هم خپه وي؟ هیڅ صبرناکه زړه د دغې صحنې د زغم توان نه لاره. موږ، چې څو کاله وړاندې په دې لاره افغانستان ته راننوتو او اوس بېرته پرې تلو؛ هیڅ پرمختګ یې نه وو کړی، بلکې نوره هم جنګ ځپلې او خړه ښکارېده. هر څه د جګړې کیسه کوله.

موږ ورو تلو. هر څنګه چې وو، خو موږ ټولو دا احساس کاوه چې یو شی مو ورک کړی دی. په ځینو ځایونو کې عامو افغانانو د مخه ښې لپاره لاسونه راته ښورول او په سترګو کې یې اوښکې رغړېدې، نه پوهېدو ولې؟

آیا دا هغه خلک نه وو چې په موږ پسې یې چغې وهلې (زموږ له هیواده ووځئ!)؟ وو؛ خو اوس زموږ وتل یقیني وو، ځکه.
موږ له پولې هاخوا زموږ لپاره د جوړو شویو مراسمو په اړه اټکلونه کول او په ذهن کې مو تصور کول. فکر مو کاوه چې ولسمشر ګرباچوف به پخپله هلته راځي . که نه وي لږ تر لږه د دفاع وزیر او د (کې، جي، بي) رییس خو به خامخا زموږ ښه راغلاست ته راځي؛ خو دا هسې عبث فکر وو. هیڅ داسې نه ښکارېده چې افغانستان ته د لېږلو پرېکړه دې دوی کړې وي. آیا موږ ځان ته په خپله مراسم جوړ کړي وی؟

موږ خو د هغو کسانو له ډلې څخه نه وو چې خلکو ته مو ویل (د سر په بیه وجنګېږئ!)
دا د شوروي د رهبری تر ټولو لویه بې نزاکتي وه او په زغرده باید ووایم چې دا د هغو پوځیانو آرواوو ته سپکاوی وو چې په افغانستان کې یې د دوی په امر خپلې سینې د انقلاب او شوروي بیرغ دفاع ته سپر کړې وې. باید ووایم چې د ګوند د مشرتابه په سلوک خپه وم.

موږ ماښام ناوخته مزار شریف ته ورسېدو. شپې مو باید دمه کړې وی. موږ د امنیت لپاره پیرې ودرولې، عسکر هره خوا خپاره وو او په افغانستان کې یې خپل وروستی ماښام لمانځه. کاشکې هره ورځ له افغانستان نه د وتلو ورځ وی!

(c) ketabton.com: The Digital Library

موړ له پخوا لا ډېر د مينې او وروروګلوۍ احساس کاوه. د ماښام ډوډۍ مو وخوړه او بيا هغو ځايونو ته ستانه شوو چې راته تيار شوي وو، ساده.

تر ډېره په خپل ځای کې پروت وم او خوب نه راته. په خپل راتلونکي مې فکر کاوه. فکر مې کاوه چې نورې جګړه يېزې ورځې او ډارروونکې شپې پای ته ورسېدې؛ ځکه ډېر وخت وروسته مې په ذهن کې د مور، پلار او آيوانکې په اړه راوګرځېدل، څه ښه مراسم به يې راته نيولي وي! که هر څه وي، لږ تر لږه خو يې زوی ژوندی راستون شو. آيوانکې ته خو هسې هم خجل وم؛ خو پوهېدم چې هغه داسې جلۍ نه ده چې غرور مې راووژني.

ډېر وخت وروسته به هغه څوک ووينم، چې د ټوپک په ډزولو او د جګړې په ډګر کې مې هم نه هېرېدله او له هر ښکلي احساس سره موازي فکر ته راتله.
ما په تېر فکر نه کاوه؛ ځکه ځوروونکی وو. تېر ځوروونکی وو او راتلونکی نامعلوم، يعنې ماتې.

د نابللو مېلمنو په څېر مې ذهن په تېر کې ښکېلېده. هغه عسکر رايادېدل چې په افغانستان کې تر خاورو لاندې شول. بايد په وياړ، او د احترام لپاره يې مجسمې جوړې شي.
له دومره بوخت ذهن سره ويده شوی وم...

***

سهار وختي پاڅېدو، لمر راختلو ته لا ډېر وخت پاتې وو. فکر مې وکړ چې ټولو عسکرو زما په ډول شپه تېره کړې ده. خړه مځکه او شين پوښي عسکر. عسکرو خندل، ټوکې يې کولې او سندرې يې بللې، ډېری عسکرو خپل کميسونه هم مينځلي وو او په ګاډو او خېمو يې غوړولي وو. ټول خوشحاله وو؛ ځکه هغې خاورې ته اوښتل چې پکې پيدا شوي وو او د ژوند خواږه وختونه يې پکې تېر کړي وو.

زه پخپلو عسکرو وګرځېدم. ټول خوشحاله وو او په ناکرارۍ يې اوښتلو ته انتظار باسه.

لس بجې موږ تللو ته تيار شوو، زموږ ګاډی په منځ کې وو. کله چې موټر ته له خپلو ملګرو سره وختم، په ټولو عسکرو مې يو نظر تېر کړ او فکر مې وکړ چې زموږ دغه ملګري به بيا هيڅکله په دې ډول سره يو ځای نه شي؛ ځکه هغوی شوروي ته له رسېدو سره سم سره پاشل کېږي او بېرته هغو ځايونو ته ستنېږي چې ترې راغلي وو.

قطار وخوځېد، ورسره د شورويانو ملګرو د خوشحاليو چغې هم پورته شوې، موټر کرار تلل او زما زړه په ناکرارۍ ټوپونه وهل. موږ سرحد ته نږدې کېدو او هر څومره چې ورنږدې کېدو؛ زړونه مو نرم کېدل او له سترګو مو اوښکې تويېدې؛ ځکه موږ بېرته بيا افغانستان ته نه راتلو او هغه مو د تل لپاره پرېښوده. موږ خو له افغانستان نه ووتو، خپل امن هيواد ته ستانه شوو، د افغان ملګرو خو د تېښتې لاره هم نشته. هغوی به له هغې بلا سره جګړه کوي.

افغانستان او شوروي د يوه پله په آساس سره جلا کېدل، د دوستۍ پُل، چې موږ جوړ کړی وو. هر موټر ته مو ډېره فاصله ورکوله، تر څو بې تکليفه له پله تېر شي. له پله نه هغه غاړه د شوروي سرحديان ولاړ وو او موږ ته يې هرکلی وايه. د پله په سر باندې يواځې زموږ پوځې موټرونه روان وو. لږ لږې خبريالان او ډېر ګڼ شمېر خلک زموږ هرکلي ته راټول شوي وو. دا دومره ګڼ شمېر وو چې زما په فکر کې هم نه وو، زه له موټره راکښته شوم او پلی روان شوم. خلکو په لاسونو کې ګلان نيولي وو او زموږ وررسېدو ته يې انتظار ويست. د عسکرو د کورنيو غړي او خپلوان راغلي وو. کېدی شي هغه خلک هم راغلي وو چې خپلوان يې په جګړو کې مړه شوي وو؛ خو هغوی موږ هم زامن بللو.

کله چې له پله ورتېر شوم او په بشپړ ډول له افغانستان نه راووتم؛ شا ته مې راوکتل، غم لړلی افغانستان(چې جګړه يې تل په برخليک کې وه.) شا ته پاتې وو او د جګړې لوګي يې رنګ ورسوځولی وو. لاس مې ورته وښوراوه او کېدی شي په غږېو کې مې ويلي وي: افغانستانه، موږ نور ولاړو...

له خپلو موټرو سره روان وو او د هغه خلکو په لوري ورنږدې کېدو چې غېږې او لاسونه يې له ګلانو ډک وو. بايد ووايم چې موږ ته د ترمز په پوځي تعليمي مرکز کې ښه مېلمستيا جوړه شوې وه او بغير له شرابو پکې هر ډول خواږه موجود وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ قوماندانان له خبریالانو سره په مرکو بوخت شول. (څه احساس لرئ؟ د غبرګونونو په اړه څه وړاندوینه کوئ؟ د نورو پوځیانو په اړه څه وایئ چې هلته پاتې دي؟.....)

خبریالانو، لکه وږي چې توده ډوډۍ موندلې وي، هره خوا ځغلېدل او دا تاریخي صحنې یې نیولې. کله مې چې هرکلي کوونکو ته نظر وکړ؛ نو فکر کووم تر ټولو لومړی مې آیوانکه په نظر راغله، په لاس کې یې ګلان نیولي وو او خلاصه غېږه یې زما په لوري منډې راوهلې، د ماشومانو په څېر یې لاسونه رانه تاو کړل او غېږې ته یې ځان راواچاوه. هغې ژړل...

له هغې سره مې تېرې کړې ټولې ورځې د یوه خواږه خوب په ډول د هغې په لمس کولو تر تصوره تېرې شوې او فکر مې وکړ، چې کېدی شي د ټولې نړۍ خوشبخته شخص زه یم. له یوه پلوه زما لپاره جګړه پای ته ورسېده او له بله پلوه مې د شوروي سره هوا او د آیوانکې دعطرو خوشبويي تنفس کوله. په دې نازکو شېبو کې مې هغې ته په ژړا کې ویلي وو: تا ریښتیا ویلي وو، موږ مات شوو، زه تېښت سر او تش لاس راستون شوم، زما لاسونه د افغانانو په وینو سره دي. تا ریښتیا ویلي وو...

هغې هیڅ آرامي نلرله او پرلپسې یې ژړل، نه یې غوښتل ما له ځانه بېل کړي؛ خو په زوره مې له ځانه بېله کړه او سترګو ته مې یې وروکتل. ما پخوا هیڅکله هم د هغې سترګو ته دومره له نږدې نه وو ورلیدلي، هغې شنو ته نږدې خړې سترګې لرلې، بې واره اوښکې ترې راروانې وې او شونډې یې لړزېدې. په داسې حال کې چې په خپله مې هم ژړل، ومې ویل: یوه پوځۍ باید ونه ژاړي!

بیا لږه غلې شوه او موږ د یو بل د اوښکو په پاکولو بوخت شوو. هغه لګیا وه او ما ته د ډاډ راکولو لپاره یې په ډک ستوني ویل: موږ به ژمنه وکړو چې په تېر به نه غږېږو!

بیا هغې خپل سر زما په اوږه ایښی وو او د هرکلي کوونکو په منځ کې(چې شور او ځوږ یې غوږونه کڼول.) وړاندې روان وو.

هیڅ یوه شوروي نه غوښتل آن یو لحظه شا ته وګوري او بیا د هغه څه په باره کې فکر وکړي چې په افغانستان کې تېر شوي؛ ځکه چې (افغانستان) نور د هغوی لپاره پای ته رسېدلی وو. میندو په غېږو کې خپل زامن نیول او په سلګیو کې یې ورته ویل: (بیا مه ځئ!)

د هر کلي کوونکو په منځ کې مې په مور او پلار او کشرانو ورونو سترګې ولګېدلې، چې زموږ په لور په تېزو، تېزو ګامونو راروان وو، هغوی ټولو نوي کالي اغوستي وو او غېږې یې له ګلانو ډکې وې. د مور او پلار په سترګو عینکو د هغوی د سترګو د ناجوړۍ خبره کوله. په دې نازکو شېبو کې مې آیوانکه په غېږ کې نیولې وه؛ خو د هغې د ښکلولو هڅه مې نه وه کړې.

پای

پکتیا، مرکز ګردېز، د دولتزیو د غونډۍ کلی
۱۳۹۹ وری، نهه ویشتمه
۰۵:۳۴
مازدیګر

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library